

SOMALİ

“Baharat Ülkesi”

Nüfus	: 10,2 milyon (2012) Dünya Bankası
Başkenti	: Mogadişu
Yüzölçümü	: 640.000 km ²
Resmi dilleri	: Somalice, Arapça
Kuruluş Tarihi	: 1 Temmuz 1960

Somali Kuzeydoğu Afrika'da 11° 59' kuzey 1° 39' güney enlemleri ve 41°-51° 24' doğu boylamları arasında yer alan, kuzeybatıdan Dijibouti, kuzeyden Aden Körfezi, doğudan Hint Okyanusu, güneybatıdan Kenya ve batıdan Etiyopya ile çevrili bağımsız bir devlet.

Kıyılarının uzunluğu 2680 km'nin üzerinde olup, tabii liman bakımından fakirdir. En önemli limanları şunlardır: Mogadishu, Berbera, Merka ve Kismayu.

Somali'nin kuzey bölgesi dağlık olup, ortalama yükseklik 900 ila 2000 m arasında değişir. Ülkenin en yüksek yeri olan Mijirtein Dağı yaklaşık 2515 m yüksekliktedir. Bu dağın batı ve güneyinde yer alan Shebeli Nehrinin meydana getirdiği yayla ortalama 685 m civarındadır. Shebeli ile Juba nehirleri arasında tarıma müsait topraklar bulunur. Kenya sınırına doğru arazi gittikçe alçalır. Ülkenin iki nehri de Etiyopya'dan doğar ve sulama ihtiyacını karşılar.

Somali, kurak ve sıcak bir tropikal iklime sahiptir. Yağışlar oldukça azdır ve mevsimlere göre sıcaklık değişiklikleri yüksektir. Alçak ve düz olan güneydoğu bölgesiyle, Kenya sınırına yakın kısımlarda sıcaklık, ortalama 27°C ila 32°C arasında değişiklik gösterir. Ülkedeki yağış ve sıcaklık miktarları büyük ölçüde güneybatı ve kuzeydoğudan esen muson rüzgarlarına göre değişir.

Tarihi

Ülke önceleri "Baharat Ülkesi" olarak biliniyordu. Bölgeye ilk olarak 750 yılında Galyalıların geldiği tahmin edilmektedir. Onuncu yüzyılda, Müslüman Arap orduları İslamiyeti yaymak için bu ülkeye de gittiler. Ülkeye yerleşen Müslümanlar bölgede bir süre Somali Sultanlığını kurdular. On altıncı asırda Somali Sultanlığı, Etiyopya topraklarına girdi. Portekiz'den yardım alan Etiyopya 1542'de Müslüman ordularını ağır yenilgiye uğrattı. Aynı dönemde Somali'nin kuzey kıyılarının bir bölümü resmen Osmanlı egemenliğinde bulunuyordu. On dokuzuncu asırda batılı devletlerin Afrika ülkelerini sömürge haline getirmeleri büyük rekabete sebep oldu. Somali'yi 1839'da işgal eden İngilizler sömürgelelerine ekledilerse de Fransa ve İtalya ile yapılan savaşlar neticesinde 1884'te İtalya bölgeyi ele geçirdi ve yapılan anlaşmalar neticesinde 1885'ten 1927 yılına kadar İtalyanlar ülke topraklarını işgal altında tuttular. 1949 yılında Birleşmiş Milletler, Somali'nin bağımsızlığını onayladı ve ertesi yıl İtalyanlar ülkeden geri çekilmek mecbûriyetinde kaldılar.

Siyasi Hayat

Somali demokratik bir cumhuriyet olup, başkanlık sistemiyle idare olunur. Devlet Başkanı 1969'dan bu yana General Muhammed Ziyad Barre'dir (1990). İdari olarak 15 ile ayrılır. 1979 yılında yeni bir anayasa hazırlandı ve Halk Meclisi çalışmalarına başladı. Daha sonra Somali Milli Hareketi adlı teşkilat, iktidara karşı silahlı mücadelesini hızlandırdı. 1991 ocağında Ziyad Barre devrildi. Yönetime Ali Mehdi Muhammed geçici olarak el koydu. Ülkede iç kırıksıklıklar devam etmektedir. Somali'nin, Ogaden yüzünden Etiyopya ile münasebetleri bozuktur. Ülke

devlet başkanının liderliğindeki Yüksek İhtilal Konseyi tarafından yönetilir ve 14 üyeli bir kabine mevcuttur. Somali, BM'e ve Afrika Birliği Teşkilatı (ADU) na üyedir.

Ekonomi

Somali ekonomisinin aşağı yukarı % 80'i hayvancılık ve çiftçiliğe dayanır. Deve, koyun, keçi ve sığır yetiştirilir. Ülke arazisinin % 15'i ekime müsaittir. Ancak % 2'lik bir bölümde ekim yapılır. Nehirler boyunca uzanan topraklar oldukça verimlidir. Başlıca tarım mahsülleri mısır, darı, susam, fasulye, pamuk, şekerpancarı sakız, günlük, süpürgearası, kapole ve muzdur.

Somali küçük bir endüstriye sahiptir. Daha çok tonbalığı ve paket et endüstrisi, tekstil ve şeker, sabun-yağ sanayii mevcuttur. Ülkede çıkarılabilen başlıca mineraller; deniz tuzu, kireçtaşı, kumtaşı (kefeki taşı), kil, lületaşı, alçıtaşı, demir, kalay boksit, titanyum ve uranyumdur.

Ülkenin para birimi, Somali şilindir. Daha çok İtalya, İngiltere ve Birleşik Almanya'dan makina, kimyevi maddeler ve diğer tüketim maddeleri alır. Dışarıya muz, deri ve boynuz, pamuk, balık, mısır, çekirdek içi ve et satar. İhracatını daha çok Suudi Arabistan ve İtalya'ya yapar. Turizm önemli bir gelir kaynağıdır. Orta-doğuya yaptığı ihracat, ihracatının hemen hemen % 70'ine yaklaşır. Daha çok Aden Körfezi üzerinden ulaşımını sağlar.

Somali bugün için dış yardıma dayanan bir ekonomiden kurtulamamıştır. Daha çok, ABD, İtalya, Rusya, Çin gibi devletlerden mali yardımlar elde etmektedir.

Ulaşım sistemi pek yeterli değildir. Demiryolu yoktur. Yaklaşık 17.215 km'lik karayolunun ancak % 15'i asfalttır. Mogadishu ve Berbera'da iki liman ve dört havalimanı mevcuttur.

Somali'ye neden gittim?

12-20 Ekim 2013 tarihleri arasında sekiz gün dünyanın en riskli, güvenlik açısından en tehlikeli bölgesi Somali'nin başkenti Mogadişu'da Kurban Bayramında belgesel çekimleri yaparak tarihe not düşüp zaman noterlik yaptım. TGRT Belgesel TV yönetimi tarafından "Somali'ye gider misin?" teklifini severek kabul etmemin nedenlerini bugün sizlerle paylaşmak istiyorum.

İlk defa Somali adını doksanlı yıllarda kabile savaşları ve aklıktan ölen insanlarla duymuştum. Ünlü Hollywood yapımı 'Karaşahin Düştü' filmini bir çoğumuz izlemiştir. Olay Somali'nin başkenti Mogadişu'da gerçekleşiyordu. Filmin başında 'Bu Bir Gerçek hikayeye dayalıdır' yazısını sonra Mogadişu havalimanını Amerikan askerlerinin nasıl ele geçirdiği, Birleşmiş Milletleri kullanarak Somali'de nasıl operasyonlar yaptığı anlatılıyordu. Üstelik Birleşmiş Milletler Komutanı da 28 Şubat'ın en güçlü ismi Çevik Bir paşaydı. Filimde diktatör Somali'li komutan Ayididin Somali halkını nasıl öldürdüğü anlatılarak Amerika'nın Somali'de yaptıkları gizlenmek isteniyordu.

Somali'yle ilgili Türkiye Cumhuriyeti Devleti iki yıl önce büyük bir yardım kampanyası başlatarak Türkiye Somali arasında yardım köprüsü kurmuştu. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Mogadişu'yu bir ilçesi olarak görüp buranın çöp, altyapı ve diğer belediyeçilik hizmetlerini yapmaktaydı. Kızılay başta olmak üzere onlarca sivil toplum örgütü Somali'ye yardım için özellikle Ramazan ve kurbanda adeta seferberlik ilan ediyorlar. İşte bu gerçekler benim Somaliye gitmemin en önemli nedeni oldu. Hep neden Somali diye sordum. Somali'de neler oluyordu. ABD ve İngilizlerin Somali hayranlığının altında ne vardı? Halen İngilizler ve Amerikalıların askeri üsleri neden Somali'de bulunuyordu. 15 Eylül 2013'e kadar Somali Mogadişu Uluslararası Havalimanının neden İngilizler işletiyordu. Amerika elini kolunu sallaya-

rak Mogadişu'da neden operasyonlar düzenlemeye kalkıyordu? Amerika ve İngilizlerin bundan ne çıkarı vardı?

Bu kadar sorunun cevap aradığı bir ortamda Türkiye büyük bir risk içine girecek hiçbir ülkenin uçak uçurmadığı, diplomatik temsilcilik açmaya bile cesaret edemediği Somali'ye neden uçak uçuruyor, neden büyükelçilik açıyordu? İstanbul Belediyesi neden Mogadişu'yu bir ilçesi gibi görek alt ve üst yapı yatırımları yapıyordu? Neden sivil toplum örgütleri buradaydı? Neden Somali? Bu nedenleri araştırmak ve bu sorulara cevap bulmak için Somali'ye gitmeye karar verdim.

Somali'de geçirdiğim sekiz gün araştırmacı gazetecilik ve belgeselcilik tarihim açısından çok önemli. 30 yıldan fazladır gazetecilik ve belgeselcilik yapıyorum. 70'ten fazla ülkeyi gezip gördüm. Son bir buçuk ayda Asya, Ortadoğu ve Afrika coğrafyasında önemli yerleri gezip gördüm ancak Somali bana çok öğretti. Somali'de insanlığın nasıl ayaklar altına alındığını savaşın nasıl kadın ve çocukları yok ettiğini bütün açıklığı ile gördüm ve yaşadım.

Hergün bombaların patladığı Somali'de, silahların gölgesinde saatler süren belgesel çekimleri yaptım. Somali meclis başkanıyla görüştüm. Türkiye Cumhuriyeti büyükelçiliği yetkilileriyle görüştüm. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Somali Temsilcisi, Kızılay yetkilileri, Mogadişu havalimanını işleten Türk firmasının sahibi, Somali'ye yardım yapan Türk sivil toplum örgütleri, Somali milletvekilleri ve Somali Devlet Televizyonu'nun Genel müdürüyle roportajlar yaptım. Somali'de görüp yaşadıklarım bana çok şey öğretti. Ama en çok öğrettiği Türkiye'nin en kadar önemli, büyük, Türk insanını ne kadar iyi bir millet olduğunu öğretti. İyi ki Somali'ye gittim. Somaliyle ilgili yaptığım araştırma ve gezi notlarını önümüzdeki günlerde sizlerle paylaşacağım

Habeşistan'dan Somali'ye

Somali'ye gitmek üzere karar aldığımda bir çok bilgi ve belge toplamaya çalıştım. Ancak yeteri kadar bilgi yoktu. Daha önce kuzey ve orta ve batı Afrika'yı gezmiştim. Bu kez doğu Afrika'nın başkenti sayılabilecek, Afrika boynuzu olarak da adlandırılan Hint Okyanusu sahilindeki Somali'ye gidiyoruz. Avrupa havayolları içerisinde sadece Türk Havayolları buraya uçuş yapıyor. 12 Ekim 2013 günü gece saat 24:00'te Türk Havayolları uçağı ile yola çıktık.

Uçağımız Antalya üzerinden Akdeniz'e açılarak, Suriye'nin İskenderiye kentinden Afrika'ya girdi. Mısır'ın İskenderiye ve Kahire bölgesi müthiş bir aydınlatma ile ışıklandırılmış. Binlerce metre yüksekte adeta rengarenk ışıklarla dolu bir tabloyu andırıyordu. Hele Kahire'nin on bin metre yüksekten görüntüsü, insana göz ve gönül ziyafeti sunan muhteşem manzara oluşturuyor. Uçağımız Kızıldeniz üzerinden uzun bir uçuş yaparak; geçtiğimiz yıllarda sömürgeci güçler tarafından Somali'den ayrılarak bir küçük devletçik olan Cibuti'ye indi. Cibuti küçük bir ülke. Yemen'in hemen karşısında Aden Körfezi'nin girişinde çok stratejik bir bölge. İngilizler tarafından uzun yıllar sömürge olarak işgal edilmişti. Fransızlar ise Somali Landi ellerinde tutuyor. Bugün devlet ilan edilmesinde rağmen dünya ülkeleri burayı tanımıyor. İtalyan sömürgesi altındaki bölge ise Güney Somali olarak biliniyor. Bugün burada sadece Başkent Mogadişu'ya hükmedebilen bir devlet var. Somali genelinde ise Şebab örgütü hakim. Ayrıca Somali korsanları ise bir zamanlar Hint Okyanusu ve Aden körfezine tamamen hakimdi. Bugün ise hakimiyet kırıldı.

Sahabelerin ilk hicret ettiği yer

Cibuti havalimanında uçağımız yakıt ikmali aldıktan sonra, güneş doğarken yeniden havalandı. Yaklaşık bir buçuk saatlik bir uçak yolculuğu ile Somali'nin başkenti Mogadişu'ya ineceğiz. Uçağımız Somali Etiyopya savaşında, Etiyopya tarafından işgal edilen Harar ve Ogaden bölgeleri üzerinde uçuyor. Harar ve Ogaden islam tarihi için de çok önemli . Uçağımız Habeşistan semalarında uçarken ben de tarihin derinliklerine doğru düşünmeye dalıyorum. Zira Habesşistan ve Somali coğrafyası Medine-i Münevvereden önce islam ile şereflenmişti. İslamiyetin ilk yıllarında müslümanlar, Mekke-i Mükerrreme'deki müşriklerin zulmünden kurtulmak için Allah Resulünün emriyle Habeşistan'a hicret etmişlerdi. Miladi 615 ve 616 tarihlerinde iki grup halinde müslümanlar Habeş kralı Necaşi Eslame'nin ülkesine hicret etmişlerdi. İslamın ilk hicreti Aden Körfezi üzerinden gemilerle bugün Fransız bölgesi olarak bilinen Somali Land'in Zeylan bölgesine çıkmışlardı. İslamın ilk hicret eden müslümanları burada zulümden kurtulmuşlardı.

İslamın ilk sahabelerine kucak açan geçmişin Habeşistan'ı, bugünün Somalisi kan ağlıyor. Kan, gözyaşı, ölüm, açlıktan ölen insanlar, kabile savaşları ve Hıristiyan dünyanın sömürüsü yüzünden deyim yerindeyle inim inim iniyorlar. Beni bu derin düşüncelerden kaptan pilotun Somali Mogadişu Havalimanına inişe geçiriyoruz.” Anonsu uyardı.

Uçağımız önce terör saldırısı endişesinden dolayı Hint Okyanusu'na açılıp, deniz üzerinden alçalarak Mogadişu havalimanına inecek. Adeta Hint Okyanusuna inercesine sahildeki Mogadişu havalimanında iniş yapıyor. Havalimanında bizleri Somali Milletvekili Abdülkadir Şeyh Ali karşıladı. VIP salonuna geçtik. Normal bir havalimanındaki bekleme salonundan daha kötü. 50 dolarlık vize ücreti verdikten sonra pasaport işlemlerimiz yapılırken yorgunluğumuzu tarçın ve süt karışımı Somali çayı ile attık.

Askerler Gölge Gibi Bizi Takip Etti

Pasaport işlemlerimizden sonra dışarı çıktığımızda Somali gerçeğiyle yüzyüze geldik. Altı kişilik uzun namlu askerlerin refakatinde Somali'de kalacağımız misafirhaneye doğru yola çıktık. Başkent Mogadişu'da ilk dikkatimi çeken iç savaşlarda yıkılıp yok edilen binalar, güvenlik önlemleri, fakir halk ve perişan bir bölge. İlk kez savaşın bir bölgeyi nasıl perişan ettiğini gördüm. Her yerde kurşun izi, yıkıntı ve perişanlık. Kaldığımız yerin yanındaki Somali meclis binası ise en çok darbe alan bölgelerden birisi. Binanın yıkılmadık yeri kalmamış ancak meclis bu yıkıntı halindeki binada faaliyet gösteriyor.

Meclis binasının yakınındaki üst düzey güvenliğin olduğu, Somalili Milletvekili ve bakanların da oturduğu misafirhanede kalacağız. Demir kapı ve yüksek duvarlara çevrili binanın içerisine askerler eşliğinde giriyoruz.

Sekiz gün boyunca bu binada kalacağımızı, dışarı çıktığımızda da altı askerinin bize eşlik edeceğini, adeta gölge gibi bizi takip edeceğini hiç düşünmemiştim. Askerler, gecede burada nöbet tutuyorlar. Somali'de ilk gün benim için büyük bir yıkım oldu. Geçmişin ihtişamlı Somalisi hiç böyle olmamalıydı.

Somali Darbeden Sonra Perişan Olmuş

İlk parlementer seçimin 53 yıl önce yapıldığı Somali, 1969 yılındaki Rus yanlısı General Siyad Barre'nin yaptığı ihtilalden sonra gün yüzü görmemiş, baskı, zulümler. 1977-78 yılında Somali Etiyopya savaşı yaşanmış. Ogedan ve Harar bölgesini Etiyopya işgal etmiş bir ülke. İnsanlar her türlü baskıya uğramış.

1990'lı yıllarda daha büyük sıkıntılar yaşamış. Siyad Barre ülkeyi terk etmiş. Yerine Aidid geçmiş. General Aidid ise mensup olduğu Havi kabilesi dışındaki diğer halka kan kusturup aç bırakarak ölüme terk etmişti. Bu yüzden Amerika burayı işgal etmiş, kabile savaşları patlak vermiş, yıllarca süren bu iç savaş yüzünden Somali'de taş üstünde taş kalmamış. Bir zamanların rüya ülkesi Somali'nin başkenti Mogadişu bugün hayalet şehir haline gelmiş. Bunlar yetmiyormuş gibi 2006 yılında Somalili gençler anlamına gelen Şebab örgütü kurulmuş. 2006 yılından beri Şebab Örgütü adeta Somaliliyi kasıp kavuruyor. Hatta başkent Mogadişu'da bile etkinliğini hissediyorsunuz. Geceleleri 17:00'den sonra araç ve askerle de olsa dışarı çıkmamıza izin verilmiyor.

Zaman zaman bomba ve silah sesleriyle uyanıyor, dehşete kapılıyor-duk. Başkent Mogadişu Şebab Örgütü'nden Afrika Birliği askerleri sayesinde kurtulmuş. Somali devleti Şebab örgütünden başkenti korumak için Afrika Birliğine başvurarak ülkele-rini korumasını istemişler. Havalimanı ve meclis binası gibi önemli devlet kurumları Afrika Birliği askerleri tarafından korunuyor. Kaldığımız misafirhane- nede bu bilgileri aldıktan sonra birkez daha Somali gerçeğiyle yüzleşiyorduk.

Somali'nin başkenti Mogadişu'dayız

Bugün 14 Ekim 2013.

Kurban bayramının arefesi. Somali'nin başkenti Mogadişu'yu gezerek tanımaya çalışacağız. Burası bir başkent değil enkaz yığını. Askerler, güvenlik önlemleri, cadde ve sokakların checkpoint (demir korkuluk ve beton bloklarla kapatılması), her sokak başında askerlerin güvenlik nöbetleri, kamuya ait binaların Afrika birliği askerleri tarafından korunması, savaşların yıkıp döktüğü binalar karşısında dehşete düşüyoruz. Her yer top ve tüfek mermileri ile delik deşik edilmiş, deyim yerinde ise taş üstünde taş kalmamış. Sadece kabile savaşlarında 500 binden fazla insan ölmüş. Açlıktan ölenlerin sayısı ise 300 bini geçmiş. Diktatör liderlerin öldürdükleri, Somali-Etiyopya savaşında ölenler, Şebab örgütünün öldürdükleri bugün halen teröre kurban gidenler ve açlıktan ölenleri dikate aldığımızda Somali'nin içinde bulunduğu durumu anlamak ve anlatmak gerçekten zor.

Bugünkü Somali ile geçmişin Somalisi, Habeşistan, yani Osmanlı'nın Zeylan vilayetini düşündüğümüzde, hele ünlü Seyyah İbni Battuta'nın 13. yüzyıl

başlarında yani 800 yıl önce Somali'deki ve Zeylan'daki yaşadıklarını okuduğumda içim parçalanıyor. 8-9 yüzyıl önce Somali, Habeş bölgesi ne kadar medeni, ne kadar çok önemli bir bölgeymiş. Bereketli topraklara sahip, önemli dünya tüccarlarının alışveriş yapmaya geldiği bir bölge olan Somalinin, başta Portekizliler olmak üzere İspanyol, Fransız, Alman, İngiliz ve İtalyan sömürgecileri tarafından sömürülüp, savaş ortamına itildiğini, zenginlerin yerini fakirlik ve açlık aldığını daha iyi anlıyorum. Somalinin başkenti Mogadişu'daki dehşet ve hayalet şehir görünümündeki başkenti gezerken ünlü Seyyah İbni Battuta'nın 13. yy. başlarında yaptığı tespitleri bir kez daha okuyor.

Seyyahların Gözü İle Afrika

Antik Yunan ve Roma'da ortaya çıkan Afrika ile ilgili öyküler ve anlatılanlar sebebiyle Avrupalılar görmedikleri bu kıta hakkında kolayca "kötülükler coğrafyası" ya da "Kara Kıta" diyebilmişlerdir. Oysa ki 8.yy.da Araplar ve İran'ın Şiraz bölgesinden gelenler ülkenin iç kısımlarıyla dahi ticaret yapmışlardır. Doğu Afrika sahillerinden güneye doğru yayılan büyük bir kültür ve dini anlayış, bu ticaret alışverişi ile oluşmuştu. Ümit Burnu'nun keşfi kıtanın ümitsizliği olmuş; 'Kara Kıta' denilen Afrika, ne yazık ki 'karartılan kıta olmuştur. Bunu kültür ve medeniyetimizin izlerinden anlıyoruz.

Afrika'da 4 Çocuktan İki Ölüyor

Başta Somali olmak üzere doğu, orta, batı ve kuzey Afrika bölgesinde bir çok ülkeyi gezmiş gazeteci ve belgeselci olarak Somali'nin başkenti Mogadişu'yu gezip belgesel çekerken, bir kez daha okuduğum İbni Battuta'nın notları ve Somali'nin bugünkü durumu karşısında kahroluyorum. Afrika ilgili asırlar önce önemli tesbitler yapan İbni Battuta'yı okuduğumuzda gözlerimizin yaşarmaması imkansız. Asırlar sonra bizim bildiğimiz Habeşistan yani doğu Afrika'daki birçok ülkede durum çok kötü. Ölüm, savaş halen kol geziyor. Bir zaman-

lar İbni Battuta'nın notlarından okuduğumuz kadarı ile refah ve bolluk içinde yaşanan bir ticaret merkezlerinden biri olan Habeşistan bölgesi ile ilgili İbni Battuta'nın tepitlerinin okumaya devam ediyoruz.

İBNI BATTUTA DOĞU AFRIKA'DA

Büyük İslam seyyahı olan İbni Battuta 13.yy başlarında Doğu Afrika adalarından biri olan Kilve'ye kadar gitmiş, bu şehirlerin her biri hakkında seyahatnamesinde bizim için çok güzel notlar almış. Battuta bu şehirlerdeki gördüğü gelişmişlik, çok katlı güzel ahşap binaların sokakları süslediği ve insani ilişkilerdeki seviyenin yüksekliği karşısında hayrete düştüğünü seyahatnamesinde bizlere anlatmaktadır. İbni Battuta bu şehirlerdeki kültürü bizlere şöyle aktarıyor:

"Somali Zeyla şehrinin ki burası ilk hicret eden Sahabelerin ayak bastıkları şehirdir- gerçekten büyük bir çarşısı var.

Haklın devesi çok, her gün yüzlerce-sini kesebiliyorlar. Makdeşav ahalisi tüccarlarıyla anılıyor. Orada şehrin adıyla anılan kumaşlar üretiliyor. Mısır ve diğer ülkelere sevk ediliyor. Bu şehrin adetine göre, ne zaman bir gemi limana gelse, hemen "sanbük" denilen küçük kayıklar gemiye yanaşır. Her sanbükte birkaç genç bulunur. Onlar kapağı kapalı yemek dolu bir tencere getirip gemideki tacirlerden birine takdim ederek şöyle derler:

"Bu adam benim misafirimdir. Bana gelecek" gemideki tacir misafiriğe çağıran gencin evine gider, başka bir yere gitmez. Tabi sürekli ticaret yapan ve tanınanlar başka, onlar istedikleri yere giderler.

Somali'de Devr-i Alem

Afrika'da Sultanlık Kültürü

Bu tacir bu şekilde bir eve konuk olunca, ev sahibi onun yanında bulunan eşyayı satıp başka şeyler satın alır onun için.. Yöre halkından biri böyle bir tacirden, değerinden aşağı bir şey satın alsa, yahut misafirin izni tanıklığı olmaksızın, onun mallarından bir şeyler satsa bu satış geçersiz sayılır onlar nezdinde. Çünkü yöre haklı geçimini bu şekilde sağlıyor.”

Misafir Kültürü, alışveriş kültürü bize yansıtılan gibi olmadığını İbn-i Battuta'nın bu seyrir notlarını okurken daha da iyi anlıyoruz Ve İslam'a verdikleri ehemmiyeti.

İbn Battuta gemiyle şimdiki Somali'nin Eski Habeşistan bölgelerinden biri olan Zeylan Limanı'na vardığında, tüccar olmadığı anlaşılınca, onu hemen şeyh in yani sultanın yanına götürmeye kalkmışlar. Battuta itiraz edip, konaklayacağım yerden sonra gideceğim dediyse de, itirazını kabul etmemişler ve şöyle demişler.

“Buranın töresidir; bir derviş, Hz. Ali soyundan gelen bir şerif, yahut muhterem bir insan buraya geldiği zaman hükümdarı görmedikçe konaklayacağı yere gidemez!”

Ahali burada sultana şeyh diyor. Biz de kabul ettik.” İbn-i Battuta Şöyle devam ediyor:

“Onların adetlerinde gemi yanaştığı zaman ilk önce gemiye Sultanın Sanbük'ü yavaşır. Nereden geldiğini, sahibinin ve kaptanının kim olduğunu, yükünün nelerden ibaret olduğunu, tacirlerinin kimlerden oluştuğunu sorar. Sanbükteki heyet gerekli bilgileri aldıktan sonra durumu sultana, yani şeyhe bildirir. O da layık olanları huzuruna kabul eder. Buradaki halk neredeyse bizim yediğimizin 3 katı yemek yiyor. Oldukça iri insanlar.

“Cuma günleri sultan misafirlerine, giyecek hediye eder. Halkla beraber mes-citte namaz kılıp babasının mezarında Kur'an okur. Cuma günleri sultanlık merasimleri de yapılır. Cumartesi günleri ise ahali şeyhin ikametgah gösterdiği yerlere oturur. Kadı, fıkıh bilgileri, şerifler, salihler, dervişler, hacılar. Herkes kendine ait peykeye oturur. Onların ardından vezirler, emirler ve yüksek rütbeli askerler de büyük büyük selam verip çıkarlar. Şeyh yani sultan ekmeğini onlarla paylaşır.

Sonrasında şeyh kendi konağına gider. Kadı, vezirler, sır katibi ve ileri gelen dört emir, halkın meselelerini dinlemek için orada kalırlar. Doğrudan şeriatla ilgili olan hususlarda kadı hüküm verir. Bunun dışındaki davalara vezirler ve kumandanlar bakar. Eğer sultanla istişareyi gerektirecek önemli bir husus varsa, yazı ile iletilir. Adalet gecikmez, cevap bir kağıdın arkasına yazılmış olarak derhal verilir. Ora halkının töresi böyle!”

Avrupalılar Afrika'da İslam Medeniyetini Yıkıyor

İbni Batuta'nın 800 yıl önce ortaya koyduğu tespitler gerçekten çok önemli. 800 yıl öncenin Somali ve Habeşistan bölgesinde adalet, bolluk, hürmet ve İslam'a bağlılık vardı. Bugün Mogadişu'da gördüklerimiz, Afrika'da yaşadıklarımıza rağmen İslam düzenin kurulduğu ve huzurla yaşandığı beldelermiş buralar. Bu topraklardaki kültür, medeniyet ve izzet sarıp sarmalıyor bizi. Bu yaşanan acılar, tamamen Batı politikalarının vahşiliği ve adaletsizliği yüzünden oluşmuş. Bunları görünce, bir Müslüman olarak bizlerin medeniyetimize daha da sahip çıkmamız gerektiğini düşünmeden edemiyoruz. O

zamanlar ki İslam Medeniyeti zenginliği, şimdiki Batı Medeniyeti yoksulluğu. Kendi oluşturdukları bu zulüm düzeninde buna paralel olarak Afrika'daki açlığı bir fırsat olarak değerlendiren Hıristiyan yardım kuruluşları da ülke içinde yardım dağıtımı ile birlikte Hıristiyanlık propagandası yapıyor. Dini etkinliklerini buradaki yoksul halk üzerinden uygulayıp sömürüyorlar. Sahabeye kucak açmış, İslam Dininin ilk coğrafyalarından biri olmuş bu ülke, tesadüfen mi bu hale getirildi soruyoruz. Hayır tabii ki. Uzun yıllar uygulanmış, politikalar, güçlü İslam Devletlerinin zayıflatılması, farklı ticaret kanalları ile zengin olma yoluna giren Batı Medeniyeti, hiçbir şeyi tesadüfen yapmadı.

15. yy. da Ümit Burnu ve Hindistan'ın farklı yollarına Afrika Kitasıyla ulaşan Batı Medeniyeti, ilk olarak bölgenin zenginliğinin farkına varan Portekizler tarafından derhal buraya donanma sevk etmeye başladılar. İlk donanma 1505 yılında Güney Afrika sahillerini geçerek Doğu Afrika'da Mozambik'ten başlayıp bugün Tanzanya'nın güneyindeki Kilve Sultanlığı, Kenya sahilindeki Mombasa Sultanlığı, Somali'nin başkenti Makdişu'yu ve diğer şehirlerle onlara bağlı yerleri topa tutup, binlerce kişiyi öldürerek Kızıldeniz'e girdiler. 1517 yılına gelindiğinde Portekiz donanması Memlûk donanmasını da yenerek Cidde önlerine kadar gelmişti. Hedef İslamın kiblegahı Mekke-i Mükerrreme idi.

Hıristiyan dünya Mekke-i Mükerrreme'yi ve Medine-i Münevvere'yi ele geçirip işgal etmeden Osmanlıyı yıkamayacaklarını, Afrika başta olmak üzere dünyayı sömüremeyeceklerini çok iyi biliyorlardı. Önce Mekke işgal edilmeliydi ki sonra Osmanlı'nın payitaht merkezi İstanbul düşürülebilirdi. Osmanlı bunu çok iyi biliyordu. İstanbul'u Yemen'den, Aden körfezinden, bugünkü Somalinin başkenti Mogadişu Zeylan, yani Habeş eyaletinden koruyordu. Bunun için akın akın Yemen'e mehmetçikler gitmişler. Gidenler geri dönmemiş. Sadece Yemen'e değil, Harar, Mogadişu, Zeylan, bugün İngiliz ve Fransızlar tarafından uyduruk devlet olarak ilan edilen Cibuti, Eritre, Somali Land, Güney Somali, Etiyopya ve Sudan'a yüzbinlerce Mehmetçik gidip asırlarca buraları Osmanlı toprağı olarak korumuşlardı. Bugün Mogadişu dahil Habeşistan bölgesinde ata ve dedelerinin Türk olduğunu söyleyen insanlar var. Ancak biz onları çoktan unutmuşuz.

Türkiye'den Somali'ye Altyapı Hizmeti

Türkiye savaş, ölüm, korku ve terörün kol gezdiği Somali'nin başkenti Mogadişu'yu şantiyeye çevirmiş. 2 yıl önce Başbakan Erdoğan'ın talimatıyla başlatılan hizmet seferberliği artarak devam ediyor. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Somali'nin başkenti'ni şantiyeye çevirmiş. 80'e yakın iş makinası ve araç 15'i Türk olmak üzere 300'e yakın personelle Mogadişu'nun başta çöp sorunu olmak üzere yol, kanalizasyon, altyapı, kaldırım ve park düzenlemesi gibi birçok hizmeti başarı ile yürütüyor. Başbakanlık Türk İş Birliği Kalkınma Ajansı (TİKA) Mogadişu'da çok önemli hizmetlere el atmış. Hatta savaşlarda darbe gören ve hasar alan Somali Meclis binasını yıkıp yeniden yapacakmış.

Türkiye TİKA aracılığı ile sağlık, eğitim gibi hizmetler başta olmak üzere birçok hizmet binası yaparak Somali halkına hizmet vermekte. Sağlık Bakanlığı TİKA aracılığı ile büyük bir hastane inşaatını tamamlayarak hizmete açmış. Türk Kızılay'ı başta olmak üzere Türkiye'den birçok sivil toplum örgütü Somali halkı için yardım seferberliğini sürdürüyor. Türk Kızılay'ı kurduğu modern çadır kentler, yemek üretim ve dağıtım merkezi, çöp imha istasyonu ile Somali halkına önemli hizmetler veriyor. Türkiye

Mogadişu'da Geçmişten Hiçbir İz Kalmamış

Somali'nin başkenti yani Habeşistan eyaletinin bir parçası olan Osmanlı'nın 360 yıl hüküm sürdüğü İslam medeniyeti ile peygamber efendimiz döneminde şereflenen, miladi 615 yılında Medine'den önce ilk hicretin gerçekleştiği Somali kan ağlıyor. Başkent Mogadişu'da İbni Battuta'nın 800 yüz yıl önce tespit ettiği o güzelliklerden hiçbir iz kalmamış. Gerçekten üzülmemek, kahrolmamak elde değil. İyi ki Türkiye Somali'ye sahip çıkmış, iyiki İstanbul Belediyesi, altyapı hizmetini yapıyor, çöp sorununu çözüyor.

Diyaret İşleri Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı çok sayıda Somalili öğrencinin Türkiye'de eğitim görmesi için imkanlar hazırlayarak kalıcı hizmet yapıyor. Türkiye'nin hiçbir karşılık beklemeden yaptığı bu hizmetler Afrika üzerinde siyasi ve ekonomik çıkar gözetken birçok devleti rahatsız ediyor. Türkiye'nin ortaya koyduğu bu başarılı hizmetler karşısında gurur duyuyoruz.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Şantiyesi'ndeyiz

Somali'nin başkenti Mogadişu'daki gezimizin şimdiki durağı İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin şantiye ve idari binalarının olduğu bölge. Belediyenin Somali'deki genel koordinatörü Semih Çalkaya belediyenin yaptığı hizmetlerle ilgili önemli bilgiler veriyor. Belediye şantiye binasındaki ay yıldızlı bayrak göğsümüzü kabarttı. Semih Çankaya başta çöp olmak üzere Mogadişu'nun birçok altyapı hizmetlerini başarı ile yürüttüklerini, Mogadişu yollarının çöpten kapalı olup geçilmediğini, bu yolları tümü ile açıp çöp toplama deposunda imha ettiklerini, çöp konteynırları koyarak insanların çöplerini konteynırlara attıklarını belirtti. Semih Çalkaya atölyeleri bize gezdirerek bilgiler verdi. Bu atölyelerde Somalilere belediye hizmeti öğrettiklerini, hizmetleri yerel halkla yaptıklarını söyledi. Engelli bir Somali vatandaşının nasıl çalıştığının da belgesel görüntülerini çektik. Somalili işçilerin birçoğu Türkçe öğrenmişler. Şantiyenin oto tamir bölümünde çalışan engelli Somalili ile söyleşi yaptık.

İstanbul Belediyesi'nin şantiyesinde Türk Kızılay'ında depo merkezi bulunuyor. TİKA'nın şantiye binası ise belediyenin şantiye alanı içerisinde. Devlet kurumları tam bir koordine içerisinde Somali'ye başarılı hizmetler yapıyorlar. Türkiye devleti ve sivil toplum örgütlerinin Somali'ye yaptığı başarılı hizmetler bana Afrika coğrafısına Osmanlı'nın yaptığı hizmetleri hatırlattı. Osmanlı yüzlerce yıl Afrika coğrafyasına hizmetler götürmüş, Somali bir zamanlar Osmanlı'nın Habeş

eyaletiydi. Bugün bir zamanlar Osmanlı'nın Habeş eyaleti olan bu bölgede birçok devlet kurulmuş. Somali, Kenya, Cibuti, Eritra, Etiyopya, Kuzey ve Güney Sudan gibi birçok devlete bölerek sömüren batılı güçler bölgeyi sadece sömürmekle kalmayıp savaş, terör, kardeşi kardeşe kırdırıp insanları köleleştirerek fakir ve cahil bırakmışlar. Osmanlı'nın adalet ve hizmetini birkez daha burada anlamış oluyorum. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin şantiyesinden ayrılarak Mogadişu'daki gezimizi sürdürüyoruz.

Somali'de İslamiyet

Birçok Afrika ülkesine göre Somali halkı neredeyse tamamen Müslüman. Ehli Sünnet inancına sahip, Şafi mezhebine mensuplar. Nakşi, Kadiri gibi önemli tarikatlarına mensup tasavvuf kültürü devam ediyor. Her evden bir hafız yetiştirmek gelenek haline getirilmiş. Kız ve erkek çocuklar küçük yaştan itibaren dini eğitimden geçiriliyor. Çadır kentler ile mahalle aralarında Duksi dedikleri Kur'an kursları var. Bu kurslarda küçük kız ve erkek çocukları okuyor dinini öğreniyorlar. Afrika ve Somali'de islam medeniyeti ayrı bir araştırma konusu ancak Türkiye'nin bugün Somali ve Habeşistan bölgesinde olmasını Osmanlı medeniyetine bir vefa borcunun ifası olarak değerlendiriyorum. Osmanlı Habeşistan bölgesinde 360 yıl hüküm sürmüştü. Şimdi kısaca sizlere Afrika'da Osmanlı medeniyeti ile ilgili yaptığımı araştırmayı paylaşmak istiyorum.

Afrika'da Osmanlı Medeniyeti

Kanuni Sultan Süleyman zamanında, Hint Okyanusu'ndan donanma gönderilerek bu topraklardaki Müslümanlara yardımda bulunmamış mıydı? Kuzey, Doğu ve Batı Afrika Topraklarını Avrupalılar bu topraklara sömürge için, köle ticareti için gelmeye başladıklarında o zamanlar güçlü bir devlet olan Osmanlı Afrika'daki bir çok bölge gibi buraları da kendi güvencesine almamış mıydı? Gururla yürümemiz gereken bu topraklarda, şimdi içimizde bir buruklukla bulunuyoruz. Ecdadımızın yardım için geldiği topraklarda, o vakitlerde ki salgınlar oluşturulmak isteniyordu. Sömürge ve köleleştirme. Osmanlı Devletinin yardım elini uzattığı bu topraklara, Türkiye'den geldiğimizi söylediğimizde bize gözlerinin içinden gelen bir gülümseme ile bakıyorlar. Osmanlı, Afrika'da sömürge kolonileri kurmadığı hatta sömürgeye karşı kalkan

vazifesi gördüğü için Afrika ülkelerinde Osmanlı'ya sempati ile bakılıyor. Bugün geldiğim bütün Afrika coğrafyası özellikle doğu Afrika'da ve Somali'de bunu çok iyi görüp yaşadım.

Afrika'da Osmanlının Adaletli Yönetim

15.yüzyılı hatırlayalım. İspanya'da henüz yurtlarını terk edemeyen milyonlarca Müslüman nüfus vardı. Hıristiyan olmaları ya da ölümü tercih etmeleri dışında bir de bilmedikleri coğrafyalara taşınmaları söz konusuydu. Endülsü son Müslüman kafilesi Osmanlılar tarafından İspanya'dan alınıp Kuzey Afrika sahillerindeki şehirlere yerleştirilene kadar acı çekmeye devam edeklelerdi.

Aynı dönemde Hindistan'la ulaşmak için yolan çıkan, Portekizli denizci Henry adıyla bildiğimiz Dom Henrique, beş aşamada Afrika içlerine doğru hareket etmişti. Maderia adalarını, Bojador Burnu, Gine Körfezi, Porto Santo, Beyaz Burun, Yeşil Burun, Senegal veoradan da Gambia'ya ulaşmıştı.

1487 yılında Lizbon'dan yola çıkan Portekizli Kaşif Bartolomeu Dias 'da Afrika'nın güney batı ucuna ulaşmış ve aşırı fırtına nedeniyle sığındığı bu buruna, fırtınalar burnu adını vermişti. Kaşif Dias, Portekizli Kral II. Joao'nun emriyle doğuya ve oradaki baharatlara ulaşabilecek bir su yolu bulabilmek için yola çıkmıştı. O zamanlarda ticaret yollarının sadece bir bölümü denizden geçiyordu ve bu yüzden doğuya giden tüccarlar Ortadoğu ülkelerini boydan boya geçmek zorundaydı. Tarihçilerin yazdığına göre Dias , burnu keşfettiğini haber verince Kral bu keşfin doğuya ulaşan su yolunun yakında açılmasını sağlayacağını düşünmüş, bu nedenle burnun adını Ümit Burnu olarak değiştirmiş.

Hindistan Baharat Yolları Osmanlı Denetiminde

O zamanlar Baharat yollarının tamamını Osmanlı Devleti'nin kontrolü altındaydı. Baharat yoluna ulaşma arzusunda olan Avrupa Devletlerinin kaderi, bu tesadüfen buldukları Fırtınalar burnu ile değişecekti ve tabii Afrikalı Ülkelerin kaderi de... Vasco do Gama'da 1497 yılında Ümit Burnu'nu dolaşarak Mozambik adası önüne geldi. 1497 Mozambik'te kendisine sıcak ilgi gösteren kralın Hindistan yolunu bilen üç kılavuz vermesiyle 15 Ekim 1498 yılında Hindistan'a ulaşarak, deniz yoluyla Hindistan yolunu keşfederek, Hindistanın sömürülmesinin yolunu açmıştır. Böylece Afrika'nın çevresini dolaşan ilk Avrupalı kişi olma unvanını kazanıyor. Portekizliler adına Vasco da Gama Afrika'nın Batı sahillerinden güneye doğru inerek 1497 yılında Ümit Burnu'nu dolaşarak Mozambik adası önüne geliyor. O dönemde buradan Somali'ye kadar uzanan Doğu Afrika sahil şeridinde kırka yakın şehir devleti vardı ve buralarda yaklaşık sekiz asırdır devam eden Müslüman idarecilerin kurdukları hanedanlar hüküm sürüyordu. Bu hanedanların hepsi de Habeş Krallığına bağlı idi.

Batılı Hıristiyan tüccarlar Afrika'da ve Hint Okyanusu'nda seyahat edebilmek için Osmanlı Devletinden izin almak zorundaydılar. Geçmişte Afrika coğrafyası ve özelde Somali ve Habeşistan bölgesi Osmanlılar sayesinde muhteşem günler yaşamıştı. Hıristiyan dünya sömürmeye başladıkdan sonra savaşlar ve ölümler yaşandı. İnşallah Afrika yeniden barış ve huzuru görür. İstanbul büyükşehir Belediyesi'nin Somali'nin başkenti Mogadişu'daki şantiyesinden ayrılırken içimde barış ve huzur ümidi yeşerdi. İnşallah Somali, Habeşistan ve Afrika'ya huzur ve barış gelir

Somali'de İslam Medeniyeti

Somali'de İslam medeniyetini anlayabilmek için çok iyi bir İslam tarihi bilgisine sahip olmak gerekiyor. Somaliler Medine-i Münevvere'den önce İslam medeniyeti ile şereflendiklerini söylüyorlar. Biz de Somali'de İslam medeniyetini araştırabilmek için başkent Mogadişu'daki İslam medeniyeti eserlerini teker teker gezerek araştırmamızı sürdürüyoruz.

İlk ziyaretimizi Atalar, Irak Bağdat'tan gelen ve Abdulkadir Geylani hazretlerinin torunlarından olan Somali Ehli Sünnet müslümanları birliği başkanı Şeyh Ali Şeyh İbrahim'in medrese ve dergahına yapıyoruz. Bizi milli kıyafeti, başında beyaz sarıği ile talebeleri ile kapıda karşılayan Şeyh Ali Şeyh İbrahim "Hoşgeldiniz" diyerek başına bastı. Mogadişu merkezdeki bu dergah ve medresede 500'den fazla talebe okuyor. Talebelerin büyük bir kısmı şu an bayram arefesi olduğu için evlerine gitmişler. Talebeler bizi kaside ve ilahi okuyarak karşıyorlar. Osmanlı medrese sistemi ile eğitim görüyorlar. Yuvarlak bir halka çeviren talebeler diz üstü oturarak hocalarının okuduklarını tekrar ediyorlar. Okunan kitaplar tamamen ehli sünnet akidesi üzerine. Tefsir ve hadis kitapları ise bize hiç yabancı gelmedi. Tefsir –i Kebir kitabı ile hadis kitapları Buhari, Müslim ve Taberi gibi kitaplar okutuluyor. Talebelerin bir kısmı yatılı. Caminin etrafında üstü çinkolarla kaplı kilim ve hasır parçaları üzerlerinde yatıyorlar.

Talebelerin gözünden zeka fıskırıyor. Talebelerin okuduğu ilahi ve kasideler dikkatimi çekiyor. Bizim kültürümüze hiç de yabancı değil. 800 yıl önce bugünkü Kırgızistan Fergana bölgesi Oş Eyaletinden, Siracüddin Ali Oş-i tarafından yazılan Emali kasidesi ile yine ünlü bir kaside olan Kaside-i Bürde'yi kendilerine has sesler ile güzel bir şekilde okuyan öğrencilerin sesi, mimik ve hareketleri gönlümüzü coşturuyor. Ne kadar güzel bakıyorlar ne kadar tatlı okuyorlar. O perişan ve fakir halleri içerisinde Bilal-i Habeşi edası ve asalet ile okunan Kaside-i Bürde ve Emali Kasidesi'ni sadece dinlemekle kalmıyor gönlümüze nakş-ı bend ediyor, belgeseller görüntülerle tarihe not düşüp zamana noterlik yapıyoruz.

Bugün Türkiye'de bir çok Kur'an kursunda ve dini eğitim veren kuruluşlarda gerek Kasideyi Bürde ve gerekse "YEGULLÜL ABDÜ, FIBEDİL EMALİ" diye başlayan Emali kitabı Türkiye'deki talebelere de okutulup öğretiliyor. Türkiye neresi Somali neresi? Demek arada binlerce kilometre olsa da kültürümüz medeniyet ve tarihimiz bir. Tekrar müderris ve meşai olan Şeyh Ali Şeyh İbrahim ile kucaklaşıp medreseden ayrılıyor. Hemen belirtelim burada insanların adı babaları ve dedeleri ile anılmakta aslında Şeyh Ali Şeyh İbrahim ve Şeyh Eubekir adındaki medrese hocası medreselerin arkasındaki büyük dedelerinin kabri başında Irak Bağdat'tan Somali'ye nasıl geldiklerini anlatıyor ve Hz. Hasan efendimizin torunlarından olduğunu Abdül Kadir-i Geylani soyundan geldiklerini söylüyor ve dedeleri hakkında ayrıntılı bilgi veriyordu. Heyecanlı ve duygulu yüklü bir atmosfer içerisinde medreseden ayrılarak Somali'deki belgesel çekimlerimizi sürdürüyoruz....

Mogadişu'daki İslam Medeniyeti Eserleri

Moganişu'yu adım adım gezmeye devam ediyoruz. Savaşın yıkıp yok ettiği batılıların sömürdüğü, bir zamanların bolluk ve bereketli Somali'si tam bir savaş enkazı içerisinde askerleri güvenlik çemberi içerisinde belgesel çekimlerimizi sürdürüyoruz. Şimdi Somali'deki islam medeniyetinin izlerini taşıyan tarihi islam eserlerini ziyaret edeceğiz. Genel bir bilgi vermemiz gerekirse 1200 yıllık tarihi camiler, türbeler, medreseler Somali'deki ihtişamlı islam medeniyetini gösteriyor. İşte bu tarihi eserlerden birkaçı; Şeyh Murad Camii, Şeyh Suffi Camii, Erbai Rukun Camii ve her caminin yanında türbe ve medreseler ve kütüphaneler islam medeniyetinin ihtişamını bize anlatıyor. Somali'nin en eski camii-lerinden birisi olan Horasan medeniyetinden buralara gelen ve ünlü Tefsiri Kebir'in yazarı Fahrettini Razi hazretlerinin adına Hicri 677 yılında yapılan Fahreddin-i Razi Camisi. Bu camileri ve tarihi yerleri gezerek belgesel çekeceğiz.

Horasan Erenleri Afrika'da

Mogadişü ve Somali'deki belgesel çekimlerinde önemli bir gerçeği daha tesbit etmiş oluyoruz. Horasan erenleri, alim ve evliyalarının sadece Anadolu, Balkanlar ve Kafkaslara gelmediğini Afrika coğrafyasında da çok sayıda Horasan ereni ve alimlerinin olduğunu görüyoruz. Ama ne acıdır ki savaşlar ve sömürü düzeni bu medeniyeti yıkıp yok etmiş Müslümanlar cahil kalmış. Tarihi eserler tahrip edilmiş. İnsanlar fakirleştirilmiş. Müslümanlar o kadar cahil bırakılmış ki camii, türbe ve medreselerde gördüklerim beni dehşette düşürdü. Aslında suçlu olan onlar değil suçlu olan tüm islam dünyası. Batılılar burayı sömürürken Müslümanlar sadece seyirci kalmış. Bugün de seyirci kalmaya devam ediyor. Bugün eğitim ve kültür adına fazla bir şey yapılmıyor. Bugün Türkiye Devleti ve Türk Yardım Kuruluşları Somali başta olmak üzere Afrika coğrafyasına sadece yardım götürüyorlar. Eğitim ve Kültür adına tarih ve ilmi araştırmalar adına maalesef hiçbir şey yapılmıyor. Aslında üniversitelerimiz araştırma enstitüleri, belgeselcilerimiz, yazar ve televizyon programcılarımız çok ciddi çalışmalar ve araştırmalar yapabilirler. Üniversitelerimizde Afrika araştırmaları merkezi kurulabilir. Çok ciddi sinema filmleri ve belgeseller hazırlanabilir, kitaplar yazılabilir. Bugün bunların eksikliği hissediliyor.

Afrika İle İlgili Araştırma Yapanlar

Bugüne kadar afrika ile ilgili ciddi araştırma yapan sadece iki yazarımız ve akademisyenimiz var. Bunlardan birisi Türk Diyanet Vakfı Bursu ile Fransa'da yüksek linans eğitimi ve akademik araştırmalar yapan Orta Afrika'da Çat büyük elçisi olan değerli arkadaşım Ahmet Kavas bey. Diğeri ise çok değerli araştırmacı yazar Cengiz Orhonlu. Cengiz Bey'e bir Afrikalı'nın Osmanlı'nın Afrika politikası ile ilgili sorduğu soruya yeteri kadar cevap verememesi üzerine, 1976 yılında "Osmanlı İmparatorluğunun Güney siyaseti: Habeş Eyaleti" adlı muhteşem bir kitap hazırlaması çok büyük bir hizmet. Bu iki araştırmacı yazarımızın Afrika ile yaptığı çalışmalar Türkiye'nin Afrikaya bakış açısını tümü ile değiştirdi.

55'e yakın ülkenin olduğu Afrika'da on yıl önce sadece on iki Afrika ülkesinde Türk Büyük Elçiliği vardı. Bugün bu sayı otuz üç. Yakın bir gelecekte kırktan fazla Afrika ülkesinde Türk Büyük Elçiliğinin açılacağı bilgisini öğrenmenin mutluluğu ve sevinci içerisinde Doğu Afrika'da Somali'nin başkenti Moğadişü'de belgesel çekimlerimize tüm hızı ile devam ediyoruz..

Somali Değil Habeşistan

Türkiye gündemine Somali daha yeni geldi. Aslında Somali bir zamanlar Osmanlının Habeş eyaletinin bir parçasıydı. Osmanlı 360 yıl Doğu Afrika ve Habeşistan'ı yöneltmişti. Habeşistan İslam Medeniyeti tarihi içinde çok önemli. Müslümanlar daha Medine'yi Münevvere'ye hicret etmeden önce islam medeniyeti Habeşistan'a gelmişti. Peygamberimizin emri ile Habeşistan'a hicret etmişlerdi. Habeşistan ilk Müslümanlara kucak açmıştı. Afrika'da islam medeniyetini anlayabilmek için önce Habeşistan'ı anlamak ve bilmek gerekiyor. Tarihi Habeşistan bugünkü Yemen Etiyopya Eritra Cibuti ve Somali, Kenya bölgesinin bulunduğu yeri kapsamaktaydı. Habeşistan islam medeniyetinin önemli bir coğrafyası. Habeşistan'ı daha iyi anyabilmek için islamın ilk hicreti, Kral Necaşı, Süleyman Peygamber, Belkis'in Sarayı, Ebrehe'nin Fil ordusu ve Veysel Karani ve Bilal-i Habeşi'leri anlamak gerekiyor. Bir zamanların Habeş eyaleti içinde olan Somali'nin başkenti Mogadişu'daki belgesel çekimlerimizi sürdürürken islamın ilk hicretinin gerçekleştiği bir zamanlar Osmanlı'nın Habeş eyaleti olan Habeşistan ile ilgili bilgileri sizlerle paylaşmaya devam ediyorum..

Osmanlının Habeşistan'daki Zeyla Bölgesi

Somali'nin Adel bölgesinde toplam 25 bin nüfuslu Zeyla tarihimizde çok önemli bir yer. Habeşistan'ı anlatırken Zeyla'yı çok iyi bilmek gerekiyor. Bugün Somaliland'da Hint okyanusu sahilinde olan Zeyla Müslümanların ilk Habeş eyaletine çıktığı bölge olarak ta anılmakta. Zeyla, Aden Körfezi'ne kıyısı olan ve Somali'de bulunan bir yer. Zeila, Somaili'nin Adel bölgesinde yer almak-

tadır. Batısında Harar şehrine uzaklığı 320 km, Doğusundaki Berbara şehrine uzaklığı ise 270 km'dir.

Zeyla, 7. yüzyılda Müslüman Arap fetihleriyle islam medeniyeti ile şereflendi. 1415 yılında kurulan Adal Sultanlığı'nın ilk başkenti Zeyla olmuştur. Bu devlet 1555 yılında Osmanlılar tarafından Kanuni Sultan Süleyman tarafından fethedilerek Osmanlı yönetimine girip, Zeyla kazası kurularak Habeş Eyaletine bağlanmıştı. Zeyla üzerindeki Osmanlı yönetimi 361 yıl olup, 1916'da İtalyanların bölgeyi işgal etmesine kadar sürmüştü.

Habeşistan'ın Kalbi Harar'da Atıyor

Harar'da bir taraftan aklıktan boğuşan insanlar diğer taraftan turistler. Belki de hiç birbirlerini anlayamıyorlar bu insanlar. Turistler bu insanların neden bu kadar aç, muhtaç ve perişan olduklarını düşünme dursunlar. Burada acı bir gerçekle karşı karşıyalar insanlar. AÇLIK, SEFALET...

Etiyopya'nın turistik şehirlerinden birisi Harar. Müslümanlarca kutsal kabul edilen Harar 15. yy.da Osmanlı yönetimine girmişti. Harar'ı çevreleyen surlar 16.yy. ortalarında Amir Nur Ibn al-Wazir Mujahi tarafından inşa edilmiş.

Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'nın yaklaşık 500 km. doğusunda bulunan Harar, bugün halen bir kasaba görümünde. Müslümanlarca kutsal kabul edilen Harar'ı kuşatan duvarlar arasında 90'dan fazla cami bulunmakta.

Kral Haile Selassie'nin evi bugünlerde bir şifacı tarafından kullanılmakta. Kanserden şeker hastalığına birçok hastalığı iyileştirdiğine inanılıyor bu şifacının.

Habeşistan'a İlk Hicret Nasıl Gerçekleşmişti?

Müslümanların gördüğü baskı ve zulüm dayanılmaz bir hâl almıştı. Ambar-golar, işkenceler birbirini takip ediyordu. Herkes canından, malından, ırz ve namusundan endişe ediyordu. Bu şartlarda, Allah Resulü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) "O, ülkesinde kimseye zulmedil-meyen kraldır." diyerek övdüğü Necaşi Eshame'nin ülkesine, Habeşistan'a hicret izni çıktı. Farklı tarihlerde iki ayrı kafi-le halinde yola çıkan sahabeler, Kızıldeniz'i aşarak Afrika topraklarına geçti. Burada, Hz. Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) haber verdiği gibi hürmetle karşı-landılar, aziz birer misafir gibi ağırlandılar.

Necaşi, heyetin iftiralarını, yalanla-rını dinledikten sonra, kendisine sığınan insanları dinlemeden bir karar vermeye-ceğini beyan etti. Müslümanlardan bir grubun saraya çağrılmasını istedi. Allah Resulü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) amcasının oğlu, Hz. Ali'nin de büyük kar-deşi olan Cafer b. Ebu Talip (r.a.) başkan-lığındaki heyet, Necaşi'nin huzuruna çıktı. O günün protokol kuralları uyarınca hü-kümdarın huzuruna çıkanlar secde eder-lerdi. Fakat onlar inançlarının gereği olarak bunu yapmadılar. Müşrikler buna çok se-vinmişler, huzurdan kovulacakları hevesi-ne kapılmışlardı. Ama Necaşi tepki gös-termedi, onları saygıyla dinleyip sorular sordu.

Cafer b. Ebu Talip (r.a.) özetle şun-ları söylemişti: "Biz, cahil bir kavimdik. İçki içer, kumar oynar, zina eder, insan öldü-rürdük. Bütün kötülükleri irtikâp eder; fakat tek faziletli iş işlemezdik. Allah (c.c.), iç-mizden bir peygamber gönderdi. O bize doğru yolu gösterdi. Bizi her türlü kötülük-ten çekip çıkardı ve her türlü faziletle do-nattı."

Hristiyan olan Necaşi Eshame, Hz. İsa (a.s.) ve Hz. Meryem'i sordu. Cafer (r.a.), hicretlerinden hemen önce inen Mer-

yem Süresini okudu. O okudukça Necaşi'nin gözlerinden yaşlar akıyordu. Sonunda eğilip yerden ince bir çöp aldı ve tarihe geçen şu sözleri söyledi: "Allah'a yemin ederim ki, sizin peygamberinize nazil olanlarla, Hz. İsa'ya inenler arasında şu çöp kadar dahi fark yoktur!.."

Habeş kralı Necaşi Eshame, Mekke müşriklerinin getirdiği hediyeleri de geri çevirip, ülkesine sığınan Müslümanları himaye edeceğini ilân etti. Bu kararı rahip-lerin muhalefetine rağmen verdi. Nakledil-diğine göre, Müslümanlarla çok kısa süre görüşmesine rağmen onların anlattıkların-dan ve yaşantılarından etkilenip kısa za-manda İslam'ı kabul etti. Hicret'in 9. yılında, vefatını vahiy yoluyla öğrenen Hz. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) gıyabında bizzat cenaze namazını kıldırdı. O günden bu yana Necaşi, zulme uğramış Hak dostlarına kucak açan, kol kanat geren adil hükümdar olarak Müslümanların gön-lünde taht kurdu.

Gördükleri maddi ve manevi işken-celer sebebiyle vatanlarını bırakmak zo-runda kalarak Habeşistan'a (614 ve 615 yılında) hicret eden sahabeler, Afrika'nın ilk Müslüman topluluğunu oluşturdu-lar. Birinci kafi-lede 4'ü kadın 15, ikinci kafi-lede ise 19'u kadın 111 sahabenin olduğu nak-lediliyor. Bu insanlar, köklü bir geçmişe sahip, Habeş krallarının hüküm sürdüğü bölgeye, Etiyopya'nın kuzeyine, bugünkü Tigray eyaletinin başkenti Mekele yakın-larına yerleştiler. Bugün bu belde Necaşi köyü olarak tanınıyor.

Örnek yaşayışlarıyla, Necaşi'nin de aralarında bulunduğu çok sayıda insanın İslam'ı kabul etmesine vesile oldular. Vefatından sonra Necaşi'nin cenazesi bu köye defnedilmiş. Bu sebeple köy, onun adını almış. Köyde Necaşi'den başka, vatanlarına geri dönmeyip burada kalan 15 sahabenin de kabri bulunuyor.

Afrika'nın İlk Camisi Habeşistan'da

Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa ve doğudaki Awash'dan, kuzeye doğru 840 km uzaklıkta olan Necaşi köyünün bulunduğu Mekele görülmeye değer. Necaşi köyü Etiyopya'nın 11 eyaletinden biri olan Tigray eyaletinin başkenti Mekele'nin 60 km kuzeyinde, Eritre sınırına 80 km mesafede. Köyün kurulduğu dağa tırmanan yol, dar ve keskin virajlarla dolu. Yeşillik olarak yol kenarlarında daha çok kaktüsler göze çarpıyor. Girişe az bir mesafe kala bir kilise dikkat çeker: Köye merkezindeki meydana var. Hayvanların ve çocukların gezindiği meydanın hemen solunda cami yer alıyor. Necaşi türbesi ise caminin gerisinde. Etiyopya Müslümanları için büyük öneme sahip olan caminin, Afrika'nın ilk mescidi olduğu belirtiliyor. Zaman içinde birkaç kez yeniden inşa edilmiş, genişletilmiş.

Necaşi köyünün, Müslümanlarla Hıristiyanların barış içinde bir arada yaşadıkları ilk yer olarak tarihi öneme sahip, sembol bir mekân. Burası Peygamberi Hz. Muhammed'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) arkadaşlarına barış ve güven içinde yaşayabilecekleri yer olarak gösterdiği, vaat edilmiş bir mekan." Müslümanların 614 ve 615 yıllarında iki kez Medine'den önce hicret ettikleri bölge, yani Habeşistan bölgesi. Bugün Etiyopya, Sudan, Eritra, Cibuti, ve Somali bölgelerini kapsayan Habeşistan toprakları, sadece Necaşi'nin değil İslam'ın ilk müezzini Bilal-i Habeşi'nin de ana vatanı. Peygamberimiz'in "Annemden sonraki annem Ümmü Eymen'dir." buyurduğu hanım da Habeşistanlı. Bir zamanlar Yemen'de Habeş bölgesiydi. Veysel karanı'de Yemenli...

Necaşi köyüne 200 km kadar mesafede bulunan Aksum şehri, Habeş krallıklarının eski başkenti. Necaşi'nin sarayının bulunduğu, sahabileri kabul ettiği şehir burası. Hz. Süleyman ve Sebe melikesi

HZ. PEYGAMBER'İN (SAV) NECAŞI'YE GÖNDERDİĞİ MEKTUP

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla!

Allah'ın Resülü Muhammed'den Habeşistan kralı Necaşi Ashâm'a!

Selâm senin üzerine olsun. Yegâne güç ve kudret sahibi Kuddûs, Mü'min ve Müheymin olan Allah'a hamd ediyorum. Şehâdet ederim ki İsa, Allah'ın ruhu ve kelimesidir. Onu bakire, saf, temiz ve namuslu Meryem'in rahmine ilkâ etmiştir ve böylece Meryem, İsa'ya gebe kalmıştır. Âdem'i de eliyle ve yine nefhasından yaratmıştır. Seni bir ve ortaksız olan Allah'a inanmaya davet ediyorum. Unun taati üzerinde yardımlaşmaya, O'na tâbi olmaya, O'na ve benim getirdiğime iman etmeye davet ediyorum. Ben Allah'ın Resulüyüm. Sana amcamın oğlu Cafer ile beraberindeki Müslümanları gönderdim. Onlar sana geldiklerinde kendilerini misafir et. Kibirden sakın. Seni ve askerlerini Allah'a inanmaya davet ediyorum. Ben vazifemi tebliğ ettim, nasihatte bulundum. Benim nasihatimi kabul ediniz.

Selâm hidayete tâbi olanların üzerine olsun"

Belkis'in oğlu Kral 1. Menelik döneminde büyük bir medeniyet merkezi olduğu rivayet ediliyor. Bölge üç semâvi dinin ilk dönemlerine ait mabetlerle dolu. Eski kimliklerini koruduğu söylenen buradaki kiliseler, Batı'dakilerden farklı. Bu yüzden bazı Batılılar tarafından "İslam tesiri altında kalmakla" eleştirildikleri belirtiliyor.

Türkiye'deki pek çok insan Necaşi'yi "Çağrı" filminden tanıyor. Ama o büyük şahsiyetin kabrinin Etiyopya'nın küçük bir köyünde olduğunu, yanında sahabelerin de yattığını bilen pek azdır. Halk Necaşi'ye ve yanındaki sahabelere karşı öyle saygılı ki, türbenin bahçesine dahi ayakkabılarını çıkararak giriyorlar. Türbede sadece Necaşi'nin kabri yok. Hemen yanı başında sahabelere ait olduğu belirtilen 15 kabir daha bulunuyor.

Kabirlerin hepsi yeşil bir perdeyle görünmeyecek şekilde kapatılmış. Necaşi türbesini ziyarete gelenlere hediye edilen yazıda şu bilgiler yer alıyor: "Selam olsun sana ey faziletli hükümdar, selam olsun sana ey adil hükümdar, selam olsun sana ey Allah Resulü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) hakkında 'O, ülkesinde kimseye zulmedilmeyen kraldır.' dediği şahsiyet, selam olsun sana ey Allah Resulü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashabını ağırlayan, selam olsun sana ey Cafer b. Ebu Talib'e (r.a.) 'Sizler benim topraklarımda emin olarak kalın.' teminatında bulunan, selam olsun sana ey halkına 'bu insanlara kötü davranan her kim olursa cezalandırılacak' fermanında bulunan, selam olsun sana ey Al-i İmran süresinde bir ayette, Allah-u Tealâ'nın Efendimize övdüğü yüce insan, selam olsun sana ey 'eğer o peygamber benim ülkemde bulunmuş olsaydı onun ayaklarını yıkardım, bir an bile hizmetinden geri durmazdım' diyen kimse. Selam olsun sana Kuran-ı Azimüşşan'ı dinlerken göz-yaşı döken, selam olsun sana ey Allah Resulü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) armağanda bulunan, selam olsun sana ey Allah Resulü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) yerine mehir ödeyerek O'nu Ummü Habibe binti Ebu Süfyan ile nikahlayan, selam olsun sana ey Allah Resulü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) mektubunu fildişi bir kutuda muhafaza eden, selam olsun sana ey Allah Resulü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve ashabının (r.a.) giyabına cenaze namazı kıldığı şahs-ı muhterem, Cenab-ı Allah tüm bunlar için seni cennette Allah Resulü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) yoldaş eylesin ve Cenab-ı Allah bizleri cennetinde Allah Resulü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ile ve seninle buluştursun. Amin."

İngilizce yazılmış metnin altında duanın Şeyh Ömer Ebrar tarafından derlendiği yazıyor. Kâğıtta, duadan başka yanda tercümesini göreceğimiz Hz. Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) Necaşi'ye yazdığı mektup ile bu mektuba Necaşi'nin verdiği cevap ve burada kabri bulunan sahabe isimleri de yer alıyor.

NECAŞİ'DEN HZ. PEYGAMBERE (SAV) CEVABİ MEKTUP

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla!

Necaşi Asham b. Ebc'er'den Allah'ın Resulü Muhammed'e. Ey Allah'ın Peygamber'i! Allah'ın selamı, rahmet ve bereketi senin üzerine olsun. Allah'tan başka ilâh yoktur. O Allah ki beni İslâm'a hidayet etmiştir. Ey Allah'ın Resulü! İsa ile ilgili sözlerini içeren mektubun bana erişti. Göklerin ve yerin rabbine and içerim ki İsa senin söylediğin gibidir, fazlası değildir. Biz senin bize gönderdiğini tanıdık. Onları, amcanın oğlunu ve arkadaşlarını misafir ettik.

Şehâdet ederim ki sen Allah'ın resülüsün, doğrusun ve Allah tarafından da tasdik edilmişsin. Sana ve amcanın oğluna biat ettim ve onun eliyle âlemlerin rabbine teslim oldum.

Ey Allah'ın Rasulü! Sana Eriha b. Ashâm b. Ebc'er'i (yani oğlumu) gönderiyorum. Sana gelmemi istersen, gelirim. Şehâdet ederim ki senin söylediklerin haktr.

Necaşi, Habeş krallarına verilen genel bir ad. İslâm'ı kabul eden Necaşi'nin ise Necaşi Eshame olduğu naklediliyor. İlk Müslümanları ülkesine kabul eden Necaşi ile Hz. Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) cenaze namazını kıldırıldığı Necaşi'nin aynı kral olmadığını savunan bazı düşünceler de bulunmakla birlikte, pek çok İslam âlimi gibi Etiyopyalı Müslümanlar da, iki kralın aynı kral, yani Necaşi Eshame olduğuna inanıyor. 60 kilometre uzaklıktaki Mekele, ülkenin en gelişmiş şehirlerinden birisi. Tigray bölgesinde, Necaşi'ye yakın bir konumda bulunan ve Hıristiyanlarca kutsal sayılan Aksum şehrine, başta Batılı ülkelerden olmak üzere dünyanın değişik yerlerinden her yıl binlerce turist gelirken, İslama kucak açan ve ilk Müslümanların hicret ettiği bu coğrafyaya İslam dünyasının ilgi göstermemesi ve buraları ziyaret etmemesi gerçekten büyük bir eksiklik. Necaşi ve Bilal Habeşi'nin yetiştiği coğrafya ve onların torunları sizleri bekliyor. Sizler ne zaman Habeşistana gideceksiniz?

Somali'de Kurban bayramı coşkusu

Somali'deki belgesel çekimlerimiz tüm hızıyla devam ediyor. Başkent Mogadişu'daki tarihi eserleri teker teker araştırıp belgesel çekimleri yapıyoruz. Şimdi de Şeyh Murat camii'ne gidiyoruz. Şeyh Murat Somali'ye islam medeniyetini getirenlerden biri. Şeyh Murat'ın Türbesi camiinin yanında. Başka mezarlar da var. Buranın su kuyusu, çeşmesiz ve caminin boyası ihlas vakfı aracılığıyla Türkiye'den hayırsever bir hanımefendi tarafından gerçekleştirilmiş. Buradan Somali'deki rehberimiz Haşim Bey'in ailesini ziyarete gidiyoruz. Babası savaşlarda şehit olmuş. Bizi Haşim Bey'in annesi ve anneannesi karşıyor. Somali üzerine kendileri ile sohbet ediyoruz. Bize bilgiler verdiler. Haşim Bey'in amcasının oğlu Şeyh İbrahim yürüme engeli olan tekerlekli sandalyeyle hayatını sürdüren bir müderris. Küçük evinde talebeler okutuyor. Kendisiyle söyleşi yapıp ilahiler okutuyoruz. Buradan ayrılarak gün batımının ihtişamlı manzarasını seyretmek üzere Hint Okyanusu sahiline gidiyoruz. Osmanlı döneminden kalma tarihi evler, camii ve kale göz gönül ziyafeti sunuyor.

Silahların Gölgesinde

Bayram Namazı

Bugün 15 Ekim 2013. Somali halkı ile birlikte bayram coşkusu yaşayacağız. Bütün sıkıntılara rağmen Somali halkı bayram coşkusu doya doya yaşamaya çalışıyor. Bayram namazına hazırlık arefe günü geceden başlıyor. Gece Mogadişu semalarını ezan sesleri çınlatıyor. Tekbirler ve dualarla Somali bay-

ram namazına geceden hazırlanmaya başlıyor. Cuma geceleri de aynı coşkular yaşanıyor. Namazlar, geceleri hoparlörle dışarıdan da duyulacak şekilde sesli olarak kılınıyor. Mübarek geceler ve cuma akşamları Somali'de ve Başkent Mogadişu'da maneviyat yüklü. İnsanın gönlüne huzur ve mutluluk doluyor.

Bayram Namazında Cumhurbaşkanı Halka Hitap Ediyor

Sabah namazından üç saat sonra bayram namazı kılınıyor. Bayram namazını kılmak üzere silahlı askerlerin güvenlik çemberi içerisinde Mogadişu meclis binasının olduğu yerin karşısındaki Somali Büyük Camii'ne gidiyoruz. Tekbirler ve selalarla birlikte yolumuza devam ederken kadın, erkek, çocuk bir çok Somalili teröre ve asker kontrollerine aldırmadan bayram namazı kılmak için yollara düşmüşler. Camiye yaklaştıkça güvenlik önlemleri artıyor. Askeri araçlar, kontrol noktaları, siren sesleri bayram coşkusu gölge düşürüyor. Aracımızla birlikte camiye çok yakın bir noktaya kadar ilerliyoruz. Gazeteci yeleğimizdeki Türk bayrağı görev yapmamızı kolaylaştırıyor. Rahatca asker ve polis kontrolünden geçerek caminin avlusuna giriyoruz. Askerlerin ve polislerin çok sıkı güvenlik önlemi can sıkıcı ve korkutucu. Zırhlı araçlar, tam teşekküllü silahlı askerler, sıkı bir şekilde insanları kontrol ediyor.

Onlarca askeri ve zırlı araç camii avlusunda Somali Cumhurbaşkanı camiiye gelmeden önce güvenlik önlemlerini arttırdı. Televizyon kanalları camii avlusunda çekimler yapıyor. Çin Haber Ajansı da camii avlusunda. Gözüm Türk Medya temsilcilerini arıyor ama hiç kimse yok. Keşke TRT ve Anadolu Ajansı'nın temsilcileri de burada olsa. Türkiye Somali'ye büyük önem veriyor. Ancak TRT ve Anadolu Ajansı'nın burada bir temsilcinin olmaması büyük bir eksiklik. Burada Somalilerle konuşup çekimler yapıyoruz. Cumhurbaşkanı Hasan Şeyh Mahmut zırlı bir araçla güvenlik çemberi içerisinde Bayramı kılmak üzere camiiye geliyor. İmam Arapça vaaz etmeye devam ediyor.

Arapça Somali'de resmi dil. Bunun dışında kabile dilleri de konuşuluyor. Ezan okunduktan sonra Bayramı namazını camii avlusunda Somalilerle birlikte eda ediyoruz. Binlerce Somalili ile birlikte Bayramı namazını Bayram coşkusuyula Somali'de kılıyor. Ancak Bayram namazında tekbirlerin dokuzdan fazla olması dikkatimi çekiyor. Namazdan sonra İmam hutbeye çıkıp vaaz ediyor. Somali halkı bayram hutbesini dikkatle dinlerken biz de camii avlusunda belgesel çekimlerimizi sürdürüyoruz.

Somali Cumhurbaşkanı Barış Çağrısı

Bayram namazı kılınan camiiide Somali Cumhurbaşkanı Somali halkına konuştu. Somali başbakanı ve meclis başkanı da camiiide. Cumhurbaşkanı başta Şebab Örgütü olmak üzere herkese barış çağrısında bulundu. Somali halkı aç. Somali halkına aş ve ekmek vermek gerekiyor diyen Cumhurbaşkanı terör bitsin Somali'de barış ve huzur hakim olsun. Ben Cumhurbaşkanı makamını bırakmaya hazırım diyerek Şebab örgütüne çağrıda bulundu. Cumhurbaşkanı camiiiden çıkışı yine güvenlik çemberi içerisinde yapılıyor. Biz de Cumhurbaşkanı ile söyleşi yapabilir miyiz diye güvenlik çemberini delmemize rağmen Cumhurbaşkanı mikrofon uzatamıyoruz.

Somali devlet televizyonu Somali Çenil bizimle camii avlusunda söyleşi yaptı. Türkiye ile ilgili kendilerin bilgi verdik. Türkiye'nin insanı amaçlarla burada bulunduğunu, binlere Türk hayırseverin Somali'de kesmek için büyük önem verdiklerini açıkladık.

Somali Evliyaları

İslamiyet ile peygamberimiz döneminde şereflenen Somalî'de Sahabe-i Kiram başta olmak üzere, çok sayıda alim ve evliya mezarı da bulunuyor. Bayram namazı kıldığımız caminin bahçesinde beyaz evliya türbesi Türk Diyanet Vakfı tarafından restore edilmiş. Çadır kentler buradan kaldırılarak camii bahçesi bakımlı hale getirilmiş. Caminin bahçesinde Mogadişu'nun genel görüntülerini çekiyoruz. Mogadişu'nun en güzel tarafı terör ve savaş yıkıntısına rağmen yemyeşil bir örtüye sahip olması. Somalî'de yaz kış yeşillik hakim. Somalî ekvatora yakın olduğu için iklimde fazla bir değişiklik yok. Gece ve gündüz saatleri neredeyse birbirine eşit. Ortalama 12 saat gündüz 12 saat gece. Yılın en sıcak ayları mart, nisan mayıs aylarıymış. Savaş ve terör yorgunu Mogadişu şehrini seyrederken, baktığımız her yerde Türkiye'den ve Osmanlı'dan izler görmenin mutluluğunu yaşıyoruz. Zira Türk Diyanet Vakfı büyük bir İmam Hatip okulu yapmış. TİKA su ve alt yapı hizmetlerini sürdürüyor.

Şeyh Sufi Camiindeyiz

Mogadişu'nun en eski tarihi camiiilerinden birisi de Şeyh Sufi Camii ve Türbesi. Bir çok tarihi eser de var burada. Mezarlar yıkılmış. Şeyh Sufi'nin Abdülkadiri Geylani'nin torunu olduğu ve Abbasiler döneminde irşat için buraya geldiğini öğreniyoruz. Burada Fatıha okuyup yetkililerden bilgi alıyoruz. Mezarlar perişan mezarlıkta keçiler otluyor. Buradaki bazı mezarların Osmanlı dönemine ait olduğunu da öğreniyoruz. Bölgeyi gezip araştırarak tarihe not düşüp zamana noterlik yapıyoruz

Mogadişu'da Osmanlı Camii

Mogadişu'daki belgesel çekimlerimizi şimdi caddelerde sürdürüyoruz. Somalî halkı bayramı coşku ile yaşamaya devam ediyor. Osmanlı döneminden kalma. Şeyh Abdülaziz ve Şeyh Cebbar camiiini ziyaret ediyoruz. Tarihi camii savaşlarda Şebab Örgütü tarafından yıkılıp perişan edilmiş. Mogadişu'nun sembollerinden olan minare ve camii Türkiye tarafından restore ediliyor. Hint Okyanusu kıyısındaki bu camii yükek bir tepelik üzerine inşaa edilmiş. Osmanlı alimlerinden olan Şeyh Abdülaziz ve Şeyh Cebbarın türbesi camii avlusunda.

Camiinin kitabelerindeki tarihler camiinin tarihi geçmişini yansıtıyor. Camiinin görevlisi ile söyleşi yapıp, ezan okutuyoruz. Somalî Devleti camiinin yanında 60 dönümlük sahildeki araziye Türkiye'ye büyükelçilik yapmak üzere vermiş.

Somali'de Türk İşadamları

Somali'de sayıları çok az olsa da Türk işadamları var. İnşaat ve birikçilik yapan bir Türk işadamını ziyaret ediyoruz. Bizleri evinde ağırlayan işadamı, Somali'nin Türk işadamları için cazibe merkezi olduğunu, biraz güvenlik sorunu olsa da burada şu an iş yapmak isteyenlerin rahatlıkla yapabileceğini, inşaat sektörünün hareketli olduğunu, özellikle Somali halkının gıdaya çok büyük ihtiyaç duyduklarını söylüyor. İşadamının kaldığı evde, Osmanlı dönemine ait Mogadişu tabloları dikkatimizi çekiyor.

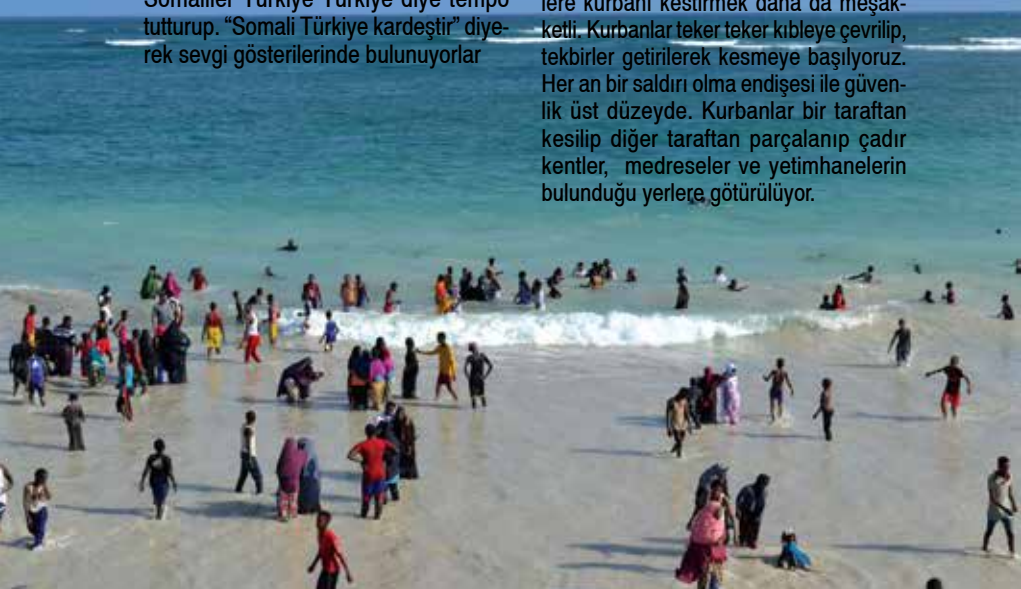
Somalililerin Deniz Keyfi

Somaliler bayram coşkusunu doya doya yaşarken biz de onların coşkusuna ortak oluyoruz. Bayramda Somalilerin en büyük eğlencesi deniz ve plajlar. Somalili kadınların rengarenk elsibe ve çarşaflarıyla denize girmeleri okyanus sahillerinde renkli görüntülere sahne oluyor. Plajlarda çay ve yiyecek satışları da yapılıyor. Tertemiz ve uçsuz bucaksız plajlar binlerce Somalili tarafından doldurulmuş. Biz de Somalilerle birlikte denize girip yüzerek onların bayram coşkusuna ortak oluyoruz. Denizde bile Somaliler Türkiye Türkiye diye tempo tutturup. "Somali Türkiye kardeşdir" diyerek sevgi gösterilerinde bulunuyorlar

Somali'de Kurban Kesip Fakirlere Dağıttık

Bugün 16 Ekim 2013. Kurban bayramının 2. Günü. Türkiye'den gelen Sivil Toplum Örgütleri adına kesilecek kurbanlıkların bulunduğu yere gidiyoruz. Biz gelmeden önce askerler tarafından güvenlik önlemleri alınıyor. Çinkolarla kaplı alanda yüzelli büyükbaş hayvan kurban edilecek. Kurbanlar teker teker getirilerek gözleri bağlanıp, vekaletler kasaplara tevdi edilip, Somalili kasaplar tarafından kurbanların kesimi başlıyor. Ve kurban kesmek hakikaten çok zor. Hele Somalililere kurbanı kestirmek daha da meşakketli. Kurbanlar teker teker kibleye çevrilip, tekbirler getirilerek kesmeye başlıyoruz. Her an bir saldırı olma endişesi ile güvenlik üst düzeyde. Kurbanlar bir taraftan kesilip diğer taraftan parçalanıp çadır kentler, medreseler ve yetimhanelerin bulunduğu yerlere götürülüyor.

Biz de bir süre kurban dağıtımına çadır kentlerden gelen kadınlar ve çocuklara kurban dağıtarak katılıyoruz. Çadır kentlerden gelen fakir insanlar biraz et alabilmek için saatlerce kuyrukta bekliyorlar. Biraz çadır kentin içine doğru giriyoruz. Çadır kentlerde yaşanan dramları belgesel görüntülerle ekranlara getiriyoruz. 4 metrekarelik, naylon ve çalılarla kaplı çadırlarda 6 - 7 nüfus barınıyor. Çadır kentteki sorumlu Havva adlı Somalili bir hanım. Eşi iç savaşta şehit olmuş. Bize çadırkentle ilgili bilgi verirken, burada 950 çadırın bulunduğunu ve 5000'e yakın insanın yaşadığını söylüyor.

Bayram akşamı geç vakitlere kadar kurban kesimimiz sürüyor. Ayrıca bayramın 1. günü Somali Üniversite'sine gidiyoruz. Kadın ve erkeklerin birlikte eğitim gördüğü bu üniversitede dini ilimlerin yanında feni ilimler de öğretiliyor, İngilizce dersler veriliyor. Öğrencilerle sohbet ediyoruz. Yaşı 70'e dayanmış öğrenciler de eğitim görüyor. Sınıfları geziyoruz, nisbeten kullanışlı bir bina. Masa ve sandalyeler var. Sınıfları gezip okutulan dersler ve derslerin nasıl okutulduğu ile ilgili bilgiler alıyoruz. Bu üniversite Somali ehli sünnet müslümanları tarafından açılmış. Ancak Somali'de Arabistan destekli çok sayıda Vahhabi Üniversitesi olduğunu da öğreniyoruz.

Mogadişu'da Geceleri Ölüm Sessizliği Hakim

Somali'de gezimizi sürdürüyoruz. Tabii elimizi kolumuz sallayarak gezemiyoruz. Beş asker uzun namlulu silahlarla birlikte etrafımızda güvenlik çemberi oluşturmuş vaziyette. Geceleri kesinlikle dışarı çıkamıyoruz. Akşam saat beşten sonra Somali sokakları tehlikeli. Bazen geç kaldığımızda durumun vahametini daha iyi anlıyoruz. Özellikle Afrika Birliği askerlerinin bulunduğu yerdeki kontrol noktaları çok tehlikeli. Sokağın başında kırmızı lamba yanıyorsa o sokağa girmek mümkün değil. Araçlar farları söndürüp dörtlüleri yakarak gidiyor. Güvenlik kontrollerin yapıldığı yerde çok dikkatli olmak gerekiyor. Aksi takdirde kurşunlara muhatap olmamak için bile değil. Bir anda delik deşik olabilirsiniz. Geceleri Somali sokaklarında ölüm sessizliği hakim. Aslında şehirde elektrik de yok. Bizim kaldığımız bina devlet yöneticilerinin bulunduğu mahallede. Bizim bölgenin elektrigi özel bir şirket tarafından jenatörle sağlanıyor. Geceleri en büyük hobimiz kaldığımız evin terasından yıldızlar, ay ve bulutları seyretmek oluyor. Bazen bu güzel ortamı şehrin belli noktalarında patlayan bombalar bozuyor. Mogadişu'da kaldığımız süre içerisinde çok sayıda bomba sesi duyduk.

Somali'de Tarihi Camiiler

Somali'de tarihi camiileri de gezerek belgesel görüntüler çekiyoruz. Somalinin ilk camiilerinden olan Şeyh Sufi Cami hakkında milletvekili Abdülkadir Şeyh Ali bizlere bilgi veriyor. Şeyh Muhittin camisi ise oldukça eski. Abbasiler döneminden kalma. 1000 yıllık geçmişe sahip bu caminin tarihi kitabesini çekiyoruz. Camiini bize Şeyh Muhittin'in torunları gezdiriyor. Şeyh Muhittin'in torunları Osmanlı ve İtalyan döneminde Mogadişu'da kadılık yapmışlar.

Mogadişu'nun bir başka tarihi eseri ise Fahreddin-i Razi Camii. Bu caminin mihrabındaki kitabede Miladi 677'de yapıldığı yazıyor. Fahreddin Razi Horasan'dan gelen bir Allah dostu. Savaşta fazla hasar görmeyen bu caminin mimberindeki kitabesinin ve abdest alınan çeşmenin yekpare taştan yapılması, yüksek bir sanat değeri olduğunu gösteriyor. Caminin hemen karşısında savaşta yıkılmış bir başka camii harabesi var. Somalili çocuklar belgesel çekimi yaptığımızı görünce. Hep birlikte Somali Türkiye kardeş" sloganı atarak bizlere sevgi gösterisinde bulunuyor. Somali'de özellikle çocuklar beyaz tene sahip herkese "Türkiye Türkiye" diye tempo tutuyorlar. Bulunduğ u -

muz bu bölge bir zamanlar Somali'nin en turistik bölgesiymiş. Hint Okyanusu sahilindeki büyük bir otel ve kale harabeleri bölgenin geçmişte ne kadar güzel olduğunu gösteriyor. Ancak yıkılmamış, kurşunlanmamış hiç bir yer kalmamış. Her yer delik deşik. Hayalet ve korku kentini andıran enkaz yığınları bizi dehşete düşürüyor.

Tarihi Mogadişu Kalesi'nin surlarının dibinde balıkçılar tarafından yeni tutulan 30-40 kiloluk balıklar, balık yönünden Somali'nin ne kadar zengin olduğunu gösteriyor. Balıklar çok kısa sürede tutulmuş. 20 kiloluk balık 5 dolar. Balıkların nasıl tutulduğu hakkında balık satıcılarından bilgi alıyoruz. Mogadişu'da günün yorgunluğunu Hint Okyanusu sahillerinde atıyoruz. Dolunayın Hint Okyanusu'ndaki muhteşem yakamoz görüntüleri bizlere göz ve gönül ziyafeti sunuyor. Dalgaların sahili okşaması, Yakamoz ve dolunaya kendimizi kaptırarak deyim yerinde ise Somali'nin keyfini çıkarıyoruz. Zira artık savaş, terör, yıkıntı, yoksulluk görmek istemiyoruz.

Somali 'de Cuma Namazı, İdam ve Dügün Geleneği

Bugün tarihler 18 Ekim 2013 Somali'de Cuma günleri tatil. Her yer sakin. Sabah erken Başkent Mogadişu'yu gezip çekimlerimize devam ediyoruz. İlk durağımız Somali'nin ilk camisi olan, silindir minaresiyle, güzel bir mimariye sahip Fahrettin'i Gazi Camisinin belgesel görüntülerini çekip, silindir minarenin üstünden şehrin genel görüntülerini Devri Alem kameralarıyla kaydediyoruz. Ardından bir evin üstüne çıkarak Mogadişu şehrini, Hint Okyanusu sahillerini ve genel görüntüsünü, savaşlarda yıkılıp yok olan binaları görüntülüyoruz. Bir muz satıcısı dükkanının da muzların nasıl sararmaya bırakıldığını ve muzla ilgili bilgiler alıyoruz. Somali meyve bakımından çok zengin. Somali'de özel yetişen muzların ülke dışarısına çıkarılması yasak. İnce kabuğu ve aroması ile insanın ağızında baklava tadı bırakıyor. Muz dışında yılın 12 ayı karpuz yetişiyor. Somali Mangoları büyüklük ve lezzetiyle çok ünlü. Hindistan cevizi, şeftaliye benzeyen ispandis ve Zeyton meyveleri gerçekten lezzetli meyveler. Patates e pirinç gibi bir çok sebze yetişiyor.

Milyonlarca küçük ve büyük baş hayvana sahip Somali, savaş ve terör yüzünden varlık içinde yokluk çekiyor. 2 büyük nehre de sahip olan Somali'de terörün ve savaşın korkunç yüzünü daha iyi anlıyoruz.

Tarihi Camiler Tapu Senedi Gibi

Bir şehrin tarihi geçmişini, tarihi eserlerin kitabelerinden anlıyoruz. Savaşın yıkıp yok etmesine rağmen bir çok tarihi eser, Somali'nin muhteşem tarihini yansıtıyor. Osmanlı döneminden kalan sahildeki Gaves Karan cami Osmanlılar döneminden kalma görülmeye değer bir eser. Balık halinin karşısındaki bu cami Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından restore edilerek eski haline getirilecek. Somali Sahilleri ve tarihi cami gerçekten görülmeye değer. Cami içerisinde 2 Allah dostunun türbesi var. Savaş yıkıntıları arasındaki Erbaa Rukün Cami Osmanlı mimarisine yapılmış minaresiyle görülmeye değer. Ancak camii harabe halde, yıkık ve dökük. Camii çevresinde bir zamanlar Somali Merkez Bankası binası ve Maliye bakanlığı binası tank ve top mermisi izleri savaşın dehşet görüntülerini yansıtıyor. İtalyan Sömürge döneminde yapılmış kilise binası savaşta büyük bir kısmı yıkılmış. Adeta işgal ve sömürü abidesi gibi duruyor. Hristiyan batı dünyası sömürü ve işgal ettikleri her yere hiç Hristiyan olmamasına rağmen önce kiliseler yapıyorlar. Bunu bütün Afrika ülkelerinde gördük. İtalyanlar döneminden kalma kilise ve diğer bazı eserler Somali İtalya savaşında yerle bir edilmiş. Cuma namazı vakti girmek üzere. Hızlı bir şekilde Türkiye'den hayırseverlerin restorasyonu ile yapılan çeşme ve su kuyusunun da bulunduğu 750 yıllık geçmişli olan Şeyh Murat Camiine geliyoruz. Somalilerle birlikte Cuma namazımızı kıldıktan sonra, bir Somalilinin cenaze namazını da kılacağız. Cenaze caminin içerisine getiriliyor. Cenaze namazından sonra Türkiye'den İhlas Vakfı'nın öncülüğünde hayırseverler tarafından yapılan çeşme, su kuyusu ve caminin çevre düzeninin açılışını yapıyoruz.

Kısa Meydanı (İdam Yapılan Meydandıyız)

Somali'de idam cezası var. Özellikle terör örgütü, cinayet işleyenlerin cezası idam. İdamların gerçekleştirildiği meydana Kısa Meydanı deniyor. Bu meydanı görüntüleyip, belgesel çekmek istiyoruz. 4 tane yan yana dizilmiş kalın direklere insanlar elleri arkadan bağlanıp, ateşli silahla vurularak idam ediliyorlarmış. İdam direklerinin üstüne Akbabalar tünemiş. İdam meydanında ki direklerde kısasların nasıl gerçekleştiğini bize rehberlik yapan askerlerden öğreniyoruz. Mahalleli bir grup çekim yapmamızı engelliyorlar. Gerçekten Kısa Meydanı insanların nasıl öldürüldüğü bizi dehşete düşürüyor.

Somali Türk Düğününü Belgeselledik

Belgeselcilik gerçekten önemli. Bazen olaylar ayağınızı geliyor. Bu olayı belgeleyerek gelecek kuşaklara aktarıyorsunuz. İdam Meydanından düğün yapılan salona geliyoruz. Hayat ne kadar tezat. İdam ve düğün... Somali ilk kez bir Türk gencinin düğününe ev sahipliği yapacak. Erzurumlu Muhammet Birlik ile Somalili Hatice Hanımın Mogadişu'daki düğün törenlerine davetliyiz. Çok ciddi güvenlik önleminde geçerek, düğünün yapılacağı salona giriyoruz. Muhammet

Birlik, Somali'deki İstanbul Büyükşehir Belediyesi ekibinde çalışıyor. Hatice hanımsa Somalili bir generalin kızı. Salonunda Somalililer ve Türkler ayrı ayrı masalarda oturuyor. Salonu gezip gelin hanımın annesi ve babasıyla söyleşi yapıyoruz. Kızlarının bir Türk'le evlenmesinden mutlular. Ancak Türkiye'ye gidecek olmalarından üzüntü duyuyorlar. Yemekler yendikten sonra bir din adamı önce Kur'anı kerim okuyup, ardından dini sohbet ediyor. Gelin ve damat salona birlikte alkışlar ve hareketli Somali müziği ritmi ile giriyorlar. Aheste ve uzun süren bir yürüyüşle gelin ve damat sahnedeki yerini alıyorlar. Gelin ve damatın mutluluğuna Somali ve Türk karması oyunlarla davetliler katılıyor. Somali ve Türk düğünü farklı görüntülere sahne oluyor. Tatlı bir tesadüf damat ve gelinle daha sonra Mogadişu havalimanında yeniden karşılaşip aynı uçakla Türkiye'ye dönerken gelin ve damatla söyleşiler yapıyoruz. Türkiye'de de ayrıca Türk usulüyle düğün yapılacağını öğreniyoruz.

Somali Meclis Başkanı İle Görüşüyoruz

Tarihler 19 Ekim 201 Cumartesi. Somali'de son günümüz. Çekimlerimize çadırkentlerde başlıyoruz. Çadırkentlere hakim bir yerde çadırların genel durumunu görüntülerken çadırdaki yaşantı içimizi sıızlatıyor. Daha sonra Meclis binasına gidiyoruz. Meclis binası savaştan büyük yara almış. Dışarıdan tam bir harabe görünümünde. Meclis çalışmaları burada yapılıyor. Meclis başkanı Profesör Mehmet Osman Cavari ile randevumuz var. Meclis binasını Afrika Birliği Barış Gücü askerleri AMASON koruyor. Ciddi bir kontrolden geçerek meclis binasına giriyoruz. Meclis başkanı ile söyleşi yapıyoruz. Meclis Başkanı, Somali hakkında bilgiler verirken Somali'nin sorun ve sıkıntılardan kurtulması için ciddi çalışmalar yapıldığını söylüyor. Biz de gazeteci olarak Somali'nin geleceğini özellikle Somali Lant ve Somali'nin ne zaman birleşeceği şeklindeki sorumuza Meclis Başkanı ayrıntılı bilgiler verip şu an 300'e yakın parlamenterin olduğu Somali Meclisinin rahat çalışmaları yaptığını, Somali'nin sorunlarını çözmek için özel gayret sarfedildiğini açıkladı. Meclis Başkanı'nın bir de Türkiye'ye sitemi var. TİKA'nın meclis binasını yapmak için söz verdiğini ama şu ana yapmadığından yakınıarak, meclis binasının yapılmasını istiyor. Somali Meclis binasında milletvekilleri toplantı halinde .Toplantı öncesi meclis salonunda belgesel çekimleri yapıp, milletvekillerine mikrofon uzatıyoruz. Bilgiler veren milletvekilleri Türkiye'ye selam söylüyorlar. Somali'de milletvekilleri seçimle değil kabilelerin kendi aralarında yaptığı seçimle nüfusa göre tespit ediliyor.

Dört büyük kabile var Somali'de. Kabileler eşit olarak mecliste temsil ediliyor. Meclis binasının içerisi ve başkanın kabul salonu da perişan halde. Meclis binasındaki çekimlerimizi tamamlayarak, Somali'deki Türkiye Büyükelçiliğine gidiyoruz. Büyükelçi Doktor Kani Torun Türkiye'de. Diğer yetkililerle görüşüyoruz ancak geçtiğimiz aylarda Eş Şebab Örgütü'nün saldırısına uğradığı için çok ciddi önlemler alınıyor. Büyükelçiliğin bulunduğu yol tamamen yaya ve araç trafiğine kapalı. Özel kontrolden geçerek içeri giriyoruz. Türkiye büyükelçiliğindeki çalışanlar tehdit ve teröre aldırmadan Türkiye'yi başarıyla temsil ediyorlar. Keşke büyükelçi Kani Torun Bey kurban bayramında makamında olsaydı. Çünkü Türkiye'den çok sayıda yardım kuruluşu temsilcisi Somali'ye geldi. Büyükelçinin burada olmaması büyük bir eksiklik.

Somali Devlet Televizyonundayız

Büyükelçilikten ayrıldıktan sonra Somali Devlet Televizyonu'na gidiyoruz. Somali Devlet Televizyonu çok sıkı bir şekilde korunuyor. TV'nin Genel Müdür bizi karşılayarak stüdyolarını gezdirip. Türk TV'lerinden program desteği ve teknik destek istedi. Devlet Televizyonlarında çekimlerimizi tamamladıktan sonra 500 yetim ve fakir öğrencinin eğitim gördüğü yetimler ve fakirler okuluna gidiyoruz. Burada hem dini hem de diğer dersler alıyor öğrenciler. İlk, orta ve lise kız ve erkek öğrenciler birlikte eğitim görüyorlar. Okulun giriş kapısında üstü ve etrafı çinkolarla kaplı küçük bir yerde minik öğrenciler din dersi alıyorlar. Tahtalara yazılan dini bilgiler ezberlendikten sonra siliniyor.

Somali Adasındayız

Somali'nin tarihi ve doğal güzelliklerini de görmek istiyoruz. Başkent Mogadişu'nun 30 km dışında Cezire dedikleri bir adaya gidiyoruz. Adaya giderken İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin araçları harıl harıl çalışıyor. Yol üzerindeki Kızılay çöp yakma tesisleri ve Kızılay çadır kampının görüntülerini çektikten sonra Cezire'ye geliyoruz. Manzara gerçekten muhteşem. Bizlere göz ve gönül ziyafeti sunuyor. Denizin ortasında, yeşillikler içerisindeki tarihi beyaz binalar ve Allah dostlarına ait evliya türbelerinin olduğu ada uzaktan adeta bir tabloyu andırıyor. Stratejik ve askeri açıdan önemli olan adaya motorla giderek çekimler yapıp tarihe not düşüp zamana noterlik yapıyoruz. Ada ve çevresi gerçekten görülmeğe değer. Somali'ye yolunuz düştüğünde mutlaka bu adaya gitmelisiniz.

Somali'ye veda ederken

Tarihler 20 Eylül 2013. Bugün Somali'ye veda edeceğiz. Sabah erken hazırlıklarımız tamamlayıp milletvekili Abdülkadir Bey'in aracılığıyla önce Somali müslümanları Birliği başkanı Şeyh Ali Şeyh İbrahim'i ziyaret edip vedalaşıyoruz. Sahil yolundan havaalanına doğru yola çıkıyoruz. Limandan yük almak isteyen kamyonlar Somali'nin perişan halini yansıtıyor. Trafik, düzen diye birşey yok. Nereyse bir kamyonun altında kalacaktık. Sözde protokol yolundan havalimanına geliyoruz. Milletvekilinin misafiri olmasak belki de en az bir iki saatlik kontrolden geçerek havalimanına gireceğiz. Milletvekili kartını gösterince bizleri içeri alıyorlar. Bizi götürecek Türk Hava yolları uçağı havalimanına inmiş. VIP salonuna geçerek Türkiye'ye gelin olarak gelen Hatice Hanım'ın ailesi ile söyleşi yapıyoruz Somalili gelinin annesi ve babası

“kızımı Türkiye'ye emanet ediyorum” derken evladından ayrılmanın verdiği üzüntüyle göz yaşlarını tutamıyordu.

Uçağa binerek Türkiye'ye doğru yola çıkıyoruz. Somali Mogadişu'dan kalan uçağımız bir buçuk saatlik uçuştan sonra Kızıldeniz girişinde ve Aden körfezinin karşısındaki Cibuti'ye iniyor. Somali'den koparılmış o küçük Cibuti ülkesi Fransız ve Amerikan üssü halinde gelmiş. Devasa askeri uçaklar, askeri Havalimanı, adeta bizlere Afrika'nın nasıl sömürüldüğünü anlatıyor. Burada kısa bir bekleyiştikten sonra Türkiye'ye doğru hareket ediyoruz. Uçakta Somali Mogadişu Havalimanının yer hizmetlerini yürüten Çetin Şirketler Gurubu Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Çetin Beyle uzun bir söyleşi yapıyoruz. Ahmet Çetin Bey Kardak krizinde düşen Askeri helikopterden kurtulan subayımız. Malulen emekli olduktan sonra kurduğu güvenlik şirketi ile bir dünya markası olmuş. Çeşitli dallarda sanayi üretimi de yapan Çetin Şirketler Grubunda 6 bine yakın insanın çalıştığını öğreniyoruz. Ahmet Bey bizim Mogadişu Havalimanı'nı nasıl işlettiklerini, bizlere net bir şekilde anlatıp önemli bilgiler veriyor. Yaklaşık 7 saate yakın bir uçuştan sonra Türkiye'ye geliyoruz. Somali ile ilgili araştırma yazımıza son noktayı koyarken Somali'nin sadece Afrika için değil Ortadoğu, Avrupa ve dünya barışı için ne kadar önemli olduğunu bir kez anlıyorum. Somali'ye Türkiye'nin verdiği önemin ne kadar yerinde olduğunu bir kez daha yerinde gördüm. Somaliyle ilgili anlatılıp söylenecek çok şeyler var. Biz Devri Alem Tv Belgesel kameraları aracılığıyla üst düzey güvenlik sorununun olduğu Somali'de belgesel çekerek tarihe not düşmenin huzur ve mutluluğunu yaşarken sizleri de Somali'ye davet ediyorum.